

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra policejních činností

**Zákonné limity spolupráce Policie České republiky
se zpravodajskými službami České republiky**

Bakalářská práce

**Legal limits of cooperation of the Police of the Czech Republic
with Czech intelligence services**

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Bc. Petr Stein

AUTOR PRÁCE

Bc. Tereza Lánská

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce na téma: Zákonné limity spolupráce Policie České republiky se zpravodajskými službami České republiky je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 13.03.2024

Bc. Tereza LÁNSKÁ

ANOTACE

Práce pojednává o současných a budoucích možnostech využití zpravodajských informací, získaných pomocí odposlechnů, jakožto důkazních prostředků v trestním řízení. První část práce je zaměřena na obecnou charakteristiku právní úpravy zpravodajských služeb České republiky a Policie České republiky, následně je detailněji představena právní úprava *de lege lata* zpravodajské techniky. Druhou část práce tvoří analýza novely z roku 2019, jež měla doplnit trestní řád takovým způsobem, aby využití zpravodajských odposlechnů jako důkazů v trestním řízení nebylo a priori vyloučeno, a judikátu Ústavního soudu z roku 2008, konkrétně částí zaměřených na procesní využití zpravodajských informací získaných odposlechy při dokazování v trestním řízení. Hlavním cílem této práce je na základě kritiky a odezvy novely v celospolečenském kontextu navržení nové právní úpravy *de lege ferenda*, která ve svém důsledku umožní širší využití zpravodajských odposlechnů jako důležitých důkazů ve vzácných a odůvodněných případech.

KLÍČOVÁ SLOVA

police * české zpravodajské služby * zpravodajská technika * dokazování * zpravodajské odposlechy * návrhy zákona *de lege ferenda* * spolupráce * trestní řízení * soudní kontrola

ANNOTATION

This thesis deals with present and future possibilities of the utilization of an intelligence information obtained through telephone wiretapping as evidence in criminal proceedings. The first part is focused on general characteristics of legal regulation of Czech intelligence services and the Police of the Czech Republic. This is followed by presenting the legislative *de lege lata* of the surveillance technology in detail. The second part contains the analysis of amendment from 2019, which was supposed to implement enactment of intelligence wiretapping as evidence directly into the Czech Criminal Procedure in such way that it isn't a priori forbidden, and a case law of the Constitutional Court from 2008, specifically the parts discussing procedural use of intelligence information obtained by wiretapping in criminal proceedings. The main goal of this thesis is proposing new legislation *de lege ferenda* based on the criticism and response of the amendment in sociocultural context. This new legal regulation might permit wider use of intelligence wiretapping as important evidence in rare and well-reasoned cases.

KEYWORDS

Police * Czech intelligence services * electronic surveillance * evidence * intelligence wiretapping * lawful interception * bill proposals *de lege ferenda* * cooperation * criminal proceedings * judicial review

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu bakalářské práce Mgr. Bc. Petru Steinovi za jeho přístup, za nasměrování mé práce tímto směrem a cenné rady. Dále bych ráda poděkovala svým rodičům za jejich čas a pomoc při psaní této práce, svému manželovi a synovi za podporu při studiu.

Obsah

Úvod.....	8
1 Teoretická východiska spolupráce PČR a ZS	11
1.1 Stručná historie zpravodajských služeb	13
1.1.1 Kauza DAK Slušovice a její souvislosti v 90. letech	16
1.1.2 Korupční aféra na Ministerstvu zemědělství od roku 2020	18
1.2 Legislativní ukotvení zpravodajských služeb	19
1.2.1 Zákon o ZS.....	20
1.2.2 Zákon o BIS.....	20
1.2.3 Zákon o VZ.....	22
1.2.4 Zákonná úprava ÚZSI	23
1.2.5 Vybrané zákony související s činností zpravodajských služeb	25
1.3 Legislativní ukotvení Policie ČR.....	27
2 Legislativa dokazování v trestním řízení	29
2.1 Odposlechy nasazené bez příkazu k odposlechu	30
2.2 Trestní zákoník v otázce nasazení odposlechů	30
3 Problematika zpravodajských odposlechů jako důkazů v TŘ.....	32
3.1 Nález Ústavního soudu I. ÚS 3038/07 ze dne 29. 2. 2008	34
3.2 Novela zákona o Policii ČR – sněmovní tisk č. 642/0	38
3.3 Kritické ohlasy novely – vládního návrhu č. 642/0	45
3.3.1 Pozměňovací návrh k vládnímu návrhu č. 642/0	46
3.3.2 Připomínky ČAK k vládnímu návrhu č. 642/0	47
3.3.3 Otevřený dopis advokátů k vládnímu návrhu č. 642/0	49
4 Návrhy de lege ferenda.....	51
4.1 Trestní řád.....	53
4.2 Zákony upravující činnost ZS.....	54

Závěr.....	57
Seznam literatury	61
Monografie.....	61
Odborné publikace a články	62
Právní předpisy a legislativní dokumenty	63
Webové stránky a elektronické zdroje	64
Seznam příloh.....	67
Příloha č. 1: Zpravodajský cyklus	68
Příloha č. 2: Komparace českých zpravodajských služeb	69
Příloha č. 3: Schéma trestního řízení	71

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
ZS	zpravodajské služby
BS	bezpečnostní sbory
PČR	Policie České republiky
ÚS	Ústavní soud
BIS	Bezpečnostní informační služba
FBIS	Federální bezpečnostní informační služba
VZ	Vojenské zpravodajství
ÚZSI	Úřad pro zahraniční styky a informace
LZPS	Listina základních práv a svobod
TŘ	trestní řízení
TČ	trestný čin
ÚS ČR	Ústavní soud České republiky
OČTŘ	orgán činný v trestním řízení
NBÚ	Národní bezpečnostní úřad
ZT	zpravodajská technika
UI	utajované informace
ÚS	Ústavní soud České republiky
PS ČR	Poslanecká sněmovna České republiky
Zákon o ZS	zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky
Zákon o BIS	zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě
Zákon o VZ	zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství
Zákon o PČR	zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
Zákon o TŘS	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
Zákon o UI	zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Úvod

Zpravodajské služby fascinují odnepaměti. Přestože dnes představují standardní součást aparátu státní správy upravenou zákonem, nebylo tomu tak vždy.¹ Bývalý komunistický režim vzbuzuje v české společnosti nadále přetrvávající nedůvěru k práci tajných služeb, jejichž metody bývaly pro absenci zákonné úpravy i soudní kontroly mocné a jejich pohnutky skryté, a kdy proto bylo možné uvažovat o svévolném zneužití prostředků zpravodajské činnosti. V současnosti mají dvě ze tří českých zpravodajských služeb vlastní zákon a tvoří vlastní mediální obraz: jsou otevřené směrem k veřejnosti, pokud se jedná o náplň jejich práce v mezích, v jakých jim to právní regulace umožňuje. Legislativa utvářená, s ohledem na vykročení ze stínu totalitních tajných služeb, na počátku devadesátých let, vznikala s jasnými požadavky na striktní oddělení policejních orgánů a zpravodajských služeb. V důsledku tohoto oddělovacího imperativu nejsou zpravodajské služby nadány výkonnými pravomocemi (vedení vyšetřování či provádění úkonů v trestním řízení).² Další odlišnosti zpravodajských služeb a policie lze hledat v rozdílných předmětech činnosti a oprávněních k prolomení základních lidských práv a svobod.

Svět, ve kterém žijeme, představuje nové výzvy na poli bezpečnosti. Ještě nikdy v historii nebyly státy tak propojené a migrace lidí a pohyb zboží tak velké. Zároveň dochází k dosud nevídanému rozmachu technologií, nejen na poli komunikací. Jednotlivé státy jsou nuceny na tyto nové hrozby reagovat, ale vzhledem ke zdlouhavosti legislativních procesů tyto tolik potřebné úpravy přicházejí často pozdě, nebo až v reakci na bezpečnostní incidenty. Na straně druhé žijeme v demokratické společnosti, která uznává a ochraňuje základní lidská práva a svobody, demokratické hodnoty a principy, jež je možné porušit jen ze závažných a zákonných důvodů. Přestože některé operativní prostředky, jež může využívat Policie České republiky a zpravodajské služby České republiky, jsou společné, účel a podmínky užití se pro ně významně liší. Tyto odlišnosti pramení už ze samotné rozdílnosti podstaty činnosti policie a zpravodajských

¹ HANDRLICA, *Zpravodajské služby*. POKORNÝ Ladislav, 2012.

² POKORNÝ, *Současný systém zpravodajských služeb České republiky*, 2013.

služeb, která podniká kroky k ochraně osob a majetku, k prevenci trestné činnosti a vystupuje jako orgán činný v trestním řízení, a podstaty činnosti zpravodajských služeb, které utajeným způsobem zabezpečují informace mimo jiné pro obranu a bezpečnost České republiky. Byť policie v omezené míře působí i preventivním způsobem za účelem osvěty veřejnosti a předcházení nelegální činnosti, prioritně koná v případě, kdy disponuje zjištěními ukazující na možné páchaní trestné činnosti. V kontrastu s tím zpravodajské služby informují v předstihu o možných rizicích a hrozbách pro bezpečnost a ústavní zřízení České republiky, jejich funkce je tedy vysoce prediktivní a preventivní, profylaktická. Z tohoto důvodu je užití informací získaných zpravodajskou činností při dokazování v trestním řízení přinejmenším problematické, je nutné vzít do úvahy kromě výše zmíněného také ochranu utajovaných informací dle příslušného zákona.³ Ačkoliv není možnost využití zpravodajských informací jakožto důkazů *de iure* vyloučena, v současném diskurzu převládá názor, že je třeba legislativu na tomto místě doplnit, najdou se však i názory, že ani právní ukotvení využitelnosti zpravodajských odposlechů v trestním řízení nesejme z rozhodování při soudním řízení míru právní nejistoty vzhledem k posuzování legality a legitimacy zásahu do práv a svobod jednotlivců. Zákonodárné snahy jsou nyní ve stavu, kdy je připravován nový zákon o civilní rozvědce, jehož znění nicméně není v době odevzdání této práce známé. V roce 2016 byl návrh takového zákona již v připomínkovém řízení a poslouží zde pro ilustraci odlišností navrhované právní úpravy, jež má pomoci zaplnit chybějící legislativu směrem k lepší aplikovatelnosti získaných poznatků policejními orgány.

Tuto práci lze tematicky rozdělit do tří částí. První část tvoří obecnou část a zahrnuje kapitoly 1 a 2. Mým záměrem je zde představit základní informace k tématu spolupráce policie a zpravodajských služeb, po stručném historickém exkurzu a dvou kazuistikách tak bude následovat analýza současné platné právní úpravy zmíněných bezpečnostních sborů a její zhodnocení, stejně jako trestního řízení, a podmínek odposlechů s využitím trestního zákoníku.

Druhá část je částí speciální, v kapitole 3 se zabývám konkrétně zpravodajskými odposlechy v kontextu související judikatury a také návrhu vlastního zákona o Úřadu pro zahraniční styky a informace z roku 2016⁴. Těžištěm

³ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

⁴ ČESKO. Důvodová zpráva k Návrhu zákona o Úřadu pro zahraniční styky a informace, 2016.

speciální části je rozbor návrhu novely trestního řádu ve věci možného přiznání důkazní hodnoty záznamu pořízeného použitím zpravodajské techniky podle příslušných zákonů upravujících činnost zpravodajských služeb (dále jen „novela“)⁵, jež byla vyvrcholením poměrně vyhrcovaných diskuzí na toto téma.⁶ Nedílnou součástí je také komparace odmítavých stanovisek k této novele. Na základě zvoleného tématu, nastíněných metod a související literatury byla stanovena hlavní výzkumná otázka: Jakým způsobem by přijetí novely ovlivnilo spolupráci Policie České republiky a zpravodajských služeb? K úspěšnému zodpovězení hlavní výzkumné otázky byly definovány také dílčí výzkumné otázky v následujícím znění: Má smysl uvažovat v České republice o přiznání výkonných pravomocí zpravodajským službám? Jak by býval ovlivnil spolupráci Policie České republiky a Úřadu pro zahraniční informace neúspěšný návrh vlastního zákona civilní rozvědky? V čem spočívá kritika navrhované novely? Jaké návrhy *de lege ferenda* mohou být z hlediska spolupráce Policie České republiky a zpravodajských služeb prospěšné?

Třetí závěrečná část v kapitole 4 na základě obou předchozích vyvozuje závěry v podobě navržené řešení *de lege ferenda*, a to s ohledem na pozitivní a negativní kritiku předchozích neúspěšných snah. Cílem je tedy posouzení, jak by schválení novely ovlivnilo právní limity spolupráce zpravodajských služeb a policejních orgánů v oblasti využitelnosti informací získaných zpravodajskou technikou jakožto důkazů v trestním řízení, a nalezení a poskytnutí vhodné nové legislativy, jež by vnesla právní určitost a větší míru jistoty do tohoto odvětví spolupráce zpravodajských služeb a policejních orgánů.

⁵ ČESKO. *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR*, 2019.

⁶ POKORNÝ, *Limity důkazního použití zpravodajských informací*, 2021.

1 Teoretická východiska spolupráce PČR a ZS

Role policie a zpravodajských služeb při obraně bezpečnosti státu je po mnoha stránkách odlišná. Předmětem činnosti zpravodajských služeb, jakožto ozbrojených bezpečnostních sborů, jsou informace, jež jim zákon ukládá získávat, shromažďovat a vyhodnocovat za účelem ochrany ústavního zřízení, bezpečnosti, obrany a významných ekonomických zájmů země.⁷ Možným rizikům a nebezpečím pro chráněné zájmy se snaží efektivně předcházet. Způsob jejich činnosti ve formě navazujících fází zabezpečování informací se nazývá zpravodajský cyklus a výstupy z něj jsou informačními podklady pro oprávněné adresáty zpravodajských služeb.⁸ Ačkoliv se může stát, že při své činnosti zpravodajské služby získají mimo jiné informace týkající se trestné činnosti, je ale na orgánech činných v trestním řízení poznatky převést do zjištění podle trestního řádu.⁹

Policie na straně druhé disponuje výkonnými pravomocemi a slouží veřejnosti za účelem ochrany bezpečnosti osob, ochrany majetku a veřejného pořádku, předcházení trestné činnosti, plnění úkolů dle trestního řádu a dalších úkolů na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti.¹⁰ Plněním úkolů dle trestního řádu se rozumí dle § 12 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, odhalování a vyšetřování již spáchaných trestných činů jednotlivými útvary Policie ČR, které zde vystupují jako orgány činné v trestním řízení.¹¹

Přes rozdílné zaměření a rozdílný účel práce zpravodajských služeb České republiky a Policie České republiky na poli bezpečnosti je jejich spolupráce vítaná a právně předvídaná, nalezneme ji jak v § 8 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky (dále jen zákon o ZS), tak v § 78 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen zákon o PČR). Zákon zde predikuje situace, kdy zpravodajská služba zjistí skutečnosti náležející do problematiky útvaru PČR, a naopak. Postoupení této zjištěné skutečnosti je nenárokové, jak zpravodajské služby, tak policie zde mohou uplatnit výhradu

⁷ ČESKO, *Zákon o ZS*, § 2.

⁸ Viz Příloha č. 1 – Zpravodajský cyklus.

⁹ POKORNÝ, *Základy právní úpravy činnosti zpravodajských služeb*, 2007, s. 19.

¹⁰ ČESKO, *zákon o PČR*, § 2.

¹¹ FRANKOVÁ, *Policie ČR - právní úprava, organizace a činnost*, 2011, s. 34

důležitého zájmu¹² a informaci nepostoupit, jestliže by mělo dojít k ohrožení chráněného zájmu ZS, respektive k ohrožení plnění úkolů policie.

Jak policie, tak zpravodajské služby mají zákonný mandát k prolomení základních lidských práv a svobod za přesně stanovených zákonných podmínek, podléhající víceúrovňové kontrole. Z jejich podstaty orgánů státní správy plyne zásada enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí, zakotvená v čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod: *Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví*. Zpravodajské služby jsou oprávněny zasahovat do základních lidských práv a svobod použitím specifických prostředků získávání informací utajeným způsobem, zatímco policie je vzhledem ke své široké působnosti v oblasti veřejného pořádku oprávněna provádět donucovací prostředky, jiné omezující úkony na osobách a věcech a realizovat úkony trestního řízení (např. použití operativně pátracích prostředků, vstup do obydlí, zadržení osob apod.).¹³ Při zvažování možného rozšíření spolupráce policie a zpravodajských služeb je vždy důležité na základě výše uvedené ústavní zásady hodnotit, zda by tím nedošlo k neúměrnému rozšiřování možností prolamování základních lidských práv a svobod za hranice předvídané platnou právní úpravou¹⁴.

Kromě platné české legislativy jsou zpravodajské služby vázány také řadou mezinárodních smluv a dohod vycházejících mimo jiné z členství České republiky v Evropské unii. Evropská legislativa rozlišuje pojem „law enforcement agencies“, který je do češtiny závazně překládán jako „donucovací orgány“. Členské státy pod tento pojem podřazují policejní orgány, státní zastupitelství a jiné bezpečnostní složky, ale ne zpravodajské služby.¹⁵ Dané rozdělení je důsledkem zejména skutečnosti, že zpravodajské služby v České republice, podobně jako v dalších členských státech EU, nemají výkonné pravomoci a nejsou orgánem činným v trestním řízení (s výjimkou takového jednání vůči vlastním příslušníkům a zaměstnancům, jež připouští §12, písm. f) a § 161 zákona o TRS).

¹² Demonstrativní výčet takových důležitých zájmů viz § 12g odst. 2 zákona o ZS. Srov. POKORNÝ, *Limity důkazního použití zpravodajských informací*, 2021, s. 757. Srov. POKORNÝ, *Současný systém zpravodajských služeb České republiky*, 2013.

¹³ Viz Příloha č. 3 – Schéma trestního řízení.

¹⁴ HAVRÁNEK, *Právní rámec spolupráce zpravodajských služeb a Policie ČR*, 2014, s. 170.

¹⁵ MICHÁLEK et al., *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*, 2021, s. 150.

1.1 Stručná historie zpravodajských služeb

Zpravodajství a zpravodajská činnost jsou s historií lidstva nerozlučně spjaty, jejich otisk nalezneme i ve starověkých civilizacích a metody jako je infiltrace, špionáž, dezinformace a sabotáž obsahuje také Bible. K rozkvětu tajných služeb ve smyslu politického zpravodajství došlo až v průběhu 19. století, na výsluní se dostaly po první, zejména pak po druhé světové válce v období tzv. studené války. Tento zdlouhavý konflikt mezi západním světem reprezentovaným USA a východním světem představovaným Sovětským svazem vyústil ve vznik mnoha zpravodajských služeb, které si svůj význam a úlohu při zajišťování bezpečnosti udržují dodnes.¹⁶

Ještě za dob Rakouska-Uherska působili na území českých zemí tzv. konfidenti tajné policie, kteří monitorovali především politickou opozici v tehdejší národnostně rozmanité monarchii. Řada špionážních centrál v Evropě byla zaskočena první světovou válkou po sarajevském atentátu v červnu roku 1914. Snad nacionalistické nálady způsobily, že československé tajné služby předběhly svým vývojem vznik samostatného Československa, první neformální konspirativní organizace vznikaly už v roce 1915 za aktivní účasti zakladatele československého státu T. G. Masaryka. V nově vzniklém státě spadala zpravodajská služba pod Ministerstvo národní obrany ČSR a dvě menší vznikly na ministerstvu zahraničních věcí a ministerstvu vnitra. Kontrašpionáž byla v gesci policie, ale od roku 1923 patřila pod Policejní prezidium, od konce 30. let pod názvem Státní bezpečnost. V době 2. světové války o sobě výrazně dávala vědět vojenská zpravodajská služba nejen podvratnými protinacistickými akcemi na území protektorátu, ale také rychle se rozvíjející spoluprací se službami Spojenců. V obnoveném Československu byl po konci války patrný vliv Sovětského svazu, do jehož sféry vlivu tuzemsko připadlo, v důsledku čehož bylo zřízeno Vojenské obranné zpravodajství s rozsáhlými výkonnými pravomocemi a působností vnitřní i vnější. Po událostech února 1948 Komunistická strana Československa ovládala bezpečnostní aparát v zemi a přebudovala jen podle sovětského vzoru. Vznikl tak jednotný Sbor národní bezpečnosti, v rámci něhož fungovaly složky Státní

¹⁶ MICHÁLEK et al., *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*, 2021, s. 96.

bezpečnosti, místně příslušné s pravomocí na pomezí tajné policie a zpravodajské služby. Rozvědka nadále působila pod novým Ministerstvem vnitra ČSR, které vzniklo sloučením dřívějšího Ministerstva vnitra ČSR s ministerstvem národní bezpečnosti. Šedesátá léta a začátek sedmdesátých let se nesla ve znamení hledání cest ke správě zpravodajských služeb v České republice i na Slovensku. Oba státy společně hledaly cestu k co nejefektivnějšímu využívání zdrojů, což vedlo několikrát k centralizaci a opětovné decentralizaci velení jednotlivých složek Sboru národní bezpečnosti. Organizační struktura kontrarozvědky doznala v této době mnoha změn, kdy se nejdříve rozštěpila na správu pro boj proti vnějšímu nepříteli, správu pro boj proti vnitřnímu nepříteli, správu pro ochranu ekonomiky a správu kontrarozvědky v Bratislavě, jen aby se na konci 80. let opět sloučila pod zastřešující Hlavní správu kontrarozvědky SNB. Po listopadu 1989 následovalo několik měsíců v čele zpravodajských složek státu mocenské vakuum, tudíž Státní bezpečnost byla zrušena až v únoru 1990. Rozvědka, krátce pojmenovaná jako Zpravodajská služba Federálního ministerstva vnitra (FMV), nakonec pod názvem Úřad FMV pro zahraniční styky a informace začala aktivně spolupracovat se západními tajnými službami. Kontrarozvědka, krátce přejmenovaná na Úřad FMV na ochranu ústavy a demokracie, se postupně pod názvem Federální informační služba a Federální bezpečnostní informační služba s pomocí rehabilitovaných kariérních zpravodajců a disidentů začala přibližovat demokratickým zpravodajským službám západních zemí.¹⁷

Do přijetí nového zákona č. 244/1991 Sb., o Federální bezpečnostní informační službě a o používání zpravodajských prostředků (dále jen Zákon o FBIS), byla zpravodajská činnost upravena vnitřními předpisy ministerstva vnitra, které navíc byly utajované, tudíž jako právní úprava neplnily směrem k veřejnosti podmínky předvídatelnosti a jasnosti. Zákon o FBIS, přestože byl zrušen na konci roku 1992 již sedmnáct měsíců po začátku své účinnosti, řadu požadavků na polistopadové zpravodajské služby vyplnil. Jak už jeho název vypovídá, obsáhlým způsobem uzákonil zpravodajské prostředky včetně zpravodajské techniky a osob jednajících ve prospěch zpravodajské služby. S ohledem na historický vývoj se v zákoně otiskl také oddělovací imperativ, tedy požadavek na striktní oddělení

¹⁷ MICHÁLEK et al., *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*, 2021, s. 113-121.

výkonných pravomocí a zpravodajských služeb, dále byla zavedena silná vnější kontrola včetně parlamentní a kontrarozvědka byla vyjmuta z působnosti Ministerstva vnitra. Ředitel FBIS tak byl ze své funkce odpovědný přímo Federálnímu shromáždění. V ustanovení § 1 byl zakotven princip ústavnosti a zákonnosti, jimiž se kontrarozvědka řídila a řídí dodnes, a zároveň se dočkala právní úpravy své působnosti. Zákon o FBIS definoval také okruh oprávněných adresátů, jimž byla služba povinna předávat informace. Ke spolupráci policie a tehdejší FBIS zde bylo uvedeno, že: *zpravodajská služba je povinna předávat příslušným státním orgánům nezbytné informace, které tyto orgány potřebují k zamezení protiústavní a protiprávní činnosti.*¹⁸ Oproti aktuálně platné legislativě zde chyběla výhrada důležitého zájmu, můžeme proto spolupráci kontrarozvědky a policejních orgánů označit jako těsnější v počátcích federativní republiky.¹⁹ Obdobně byla v dané době spolupráce směrem opačným od policie ke zpravodajským službám upravena v § 45 § 45a zákona České národní rady č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky zde nalezneme užší pojetí sdílení informací, kdy informace z vlastních evidencí policie poskytne ZS pouze v případě, jestliže je to k plnění jejich úkolů nezbytné.²⁰ Stejně jako v zákoně o FBIS zde chybí výhrada důležitého zájmu, kdy by policie měla možnost informaci nepostoupit, pokud by mělo dojít k ohrožení plnění úkolů policie.

Devadesátá léta po rozdělení federativní republiky znamenala významné období pro tvorbu legislativy zpravodajské činnosti, nicméně snaha o dostatečné ukotvení českých zpravodajských služeb trvá dodnes. Rok 1994 přinesl jak komplexní „střešový“ zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, tak i speciální předpis pro civilní kontrarozvědku, zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě. Vojenská zpravodajská služba s vnitřní i vnější působností se dočkala vlastní zákonné úpravy v roce 2005, a to zákonem č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství. Civilní rozvědka, Úřad pro zahraniční styky a informace, na svůj vlastní zákon zatím čeká, ale snaha o její ukotvení stále trvá.

¹⁸ § 3, písm. b) zákona č. 244/1991 Sb., o Federální bezpečnostní informační službě a o používání zpravodajských prostředků.

¹⁹ MICHÁLEK et al., *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*, 2021, s. 122-125.

²⁰ Srov. § 78 zákona o PČR a § 11 odst. 3 zákona o ZS.

1.1.1 Kauza DAK Slušovice a její souvislosti v 90. letech

Jako je u zpravodajských informací klíčová jejich věrohodnost a spolehlivost zdroje, považuje autorka zde za vhodné upozornit na hlavní zdroj informací, internetové stránky www.cibulka.net, který by se dal označit jako problematický a informace v něm napsané působí jako „dojmologie“.²¹

Družstevní agrokombinát Slušovice (dále jen DAK) bylo zemědělské družstvo přezdívané jako „socialistický zázrak“. Důležité pro tuto kapitolu je jeho rozdrobení po roce 1989 do více než stovky společností v soukromém vlastnictví. Osoby zainteresované ve vytváření soukromého zisku na úkor státního nebo družstevního majetku při své činnosti v legislativně šedé zóně požívaly podpory úředníků a politiků, již byli za spravování vlastnictví placeni. Novela trestního zákona na začátku 90. let, jež už nadále nepočítala s ochranou majetku dříve v socialistickém držení, umožnila porevoluční rozprodání státních podniků a zemědělských družstev. Organizace nahrazující DAK využívaly několik strategií, jak vyvádět majetek, finance a nehmotné statky, například obchodní tajemství. Například neuváženě rozprodávaly majetek za nízko cenu, případně navýšenou o provize, úplatky nebo protislužby. Dále využívaly organizované činnosti postupného překupnictví, jež měly podobu uzavřeného kruhu a ve kterých se vydělávalo na maržích. Protože DAK disponovalo slušným kapitálem, bylo pro něj snadné poskytovat spřáteleným osobám a firmám krátkodobé půjčky, jež generovaly zisk, ale fungovaly také jako protislužba, protože umožňovaly těmto subjektům zaručit se například u bankovního ústavu. Vyvádění know-how původními vedoucími pracovníky DAK se projevovalo zakládáním soukromých společností se shodným zaměřením, jako měla jimi řízená oblast práce. Uvedené chování, naplňující znaky ohrožení ekonomických zájmů státu, bylo předmětem zájmu Sboru národní bezpečnosti (SNB), Úřadu na ochranu ústavy a demokracie (ÚOÚD), následně Moravské centrály Federální informační služby a II. odboru kriminální služby Správy Veřejné bezpečnosti Jihomoravského kraje. Oba posledně jmenované orgány usilovaly na začátku devadesátých let o prošetření praktik nakládání s majetkem bývalého DAK. ÚOÚD vypracoval materiál týkající

²¹ NECENZUROVANÉ NOVINY. Online. 2000, roč. 10, č. 05 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.cibulka.net/nnoviny/nn2000/nn0500/obsah/index.htm>.

se rozpracování trestné činnosti DAK Slušovice, ale nebyl vedením úřadu akceptován. Nezáměr civilní kontrarozvědky na vyšetření trestné činnosti bývalého slušovického vedení nebyl překvapivý, jeden ze zaměstnanců DAK se po roce 1993 stal ředitelem BIS, jiní se zase dostali do špiček vedení policie, útvarů policie nebo na ministerské posty v politice.

Součástí „Návrhu rozpracování a dokumentování trestné činnosti nezákonných převodů finančních prostředků a neoprávněného majetkového prospěchu pracovníků v DAK Slušovice, okres Zlín“²², jehož realizace byla zamítnuta, bylo objasnění organizační struktury a utajení metod práce v DAK. Informace o probíhajících zakázkách byly uvnitř organizace striktně oddělené a chráněné před hrozícím únikem ven ze společnosti, všechny informace o ekonomickém dění v družstvu mělo pouze několik málo pracovníků. Vrcholem snahy státních orgánů byly dva dopisy adresované Nejvyššímu soudu ČSFR, jež požadovaly vyjádření k situaci po novelizaci trestního řádu s ohledem na újmu, jež tím vznikala státu. Ani FIS v té době, ani jihomoravská kriminálka se však nedočkali žádné odpovědi. Rozpracování trestné činnosti DAK tak bylo neúčinné jak pod ÚOÚD, tak i pod nástupnickými organizacemi FIS a FBIS, které se DAK Slušovice zabývaly pouze okrajově. Ani moc soudní v této věci nekonala, pokud bylo vzneseno obvinění, bylo zamítnuto jako neodůvodněné. Jediný, kdo v dané věci informoval a prováděl investigativu, byli žurnalisti. Velmi aktivní v této věci byly Zemědělské noviny ve svých pravidelných příspěvcích. Jejich činnost byla zprvu podporována jak ministrem zemědělství, tak FBIS, nicméně od doby zveřejnění některých vazeb vládních činitelů na DAK se novinářská práce Zemědělských novin stala nežádoucí. Zajímavé z hlediska tehdejší spolupráce policie a zpravodajských služeb jsou informace o nasazení skupiny „tajných policistů“ z FBIS do nejbližšího okolí ministra zemědělství za účelem ovládnutí jeho osoby a též produkce Zemědělských novin, které byly po revoluci vyvedeny z DAK. Personální přeobsazení postu ředitele těchto novin už bylo jen dalším logickým krokem. Ke změně šéfredaktora novin však nedošlo a zveřejňování dokumentů o slušovické „mafii“ pokračovalo až do jejich úplné likvidace o pár

²² NECENZUROVANÉ NOVINY. Online. 2000, roč. 10, č. 05 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.cibulka.net/nnoviny/nn2000/nn0500/obsah/index.htm>.

měsíců později. Oproti Zemědělským novinám zde existovala další periodika, jejichž redaktori byli najímáni za účelem vylepšení mediálního obrazu transformace družstva Slušovice.

Jednou z osobností vzešlých z DAK byl JUDr. Jan Šula, jenž po revoluci nastoupil na post ředitele Služby na ochranu ekonomických zájmů (SOEZ). Tato služba od roku 1992 do roku 1994 reálně fungovala jako zpravodajská služba, přezdívalo se jí ekonomická či hospodářská kontrarozvědka. Po roce 1994 její působnost v oblasti ochrany ekonomických zájmů převzala BIS SOEZ se transformovala do Služby policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti. Docházelo zde k paradoxní situaci, kdy se odborníci SOEZ, jimiž údajně měli být bývalí příslušníci XI. správy StB, měli zabývat vyšetřováním DAK Slušovice a některými dalšími korupčními kauzami. Nikdy se však nic nevyšetřilo a nikdo nebyl odsouzen. V roce 1995 se náhle rozhodl JUDr. Šula z vedení útvaru odejít a věnovat se advokacii. Jeho náhlý konec služebního poměru bývá dáván do souvislostí s kauzou lehkých topných olejů, protože údajně měl četné soukromé kontakty s těmito obchodníky, z nichž několik bylo zavražděno právě v roce 1995. Z podstaty svého zastávaného úřadu měl přitom právě takovou činnost odhalovat.

1.1.2 Korupční aféra na Ministerstvu zemědělství od roku 2020

V roce 2020 začala Bezpečnostní informační služba rozpracovávat možné korupční jednání na ministerstvu zemědělství, pod tehdejším ministrem Miroslavem Tomanem. Předmětem dvouleté systematické práce kontrarozvědky byly čtyři veřejné IT zakázky, kdy někteří vysoce postavení úředníci obdrželi úplatky za manipulaci zakázek. Důkazem, či spíše informací, kterou obdržela Národní centrála proti organizovanému zločinu (dále jen NCOZ), byly zpravodajské odposlechy týkající se jednak popsané činnosti, jednak dohadování o výši úplatku. Zaznamenáno bylo též předání úplatku. NCOZ byla schopna na základě poskytnuté materie zahájit trestní stíhání v polovině roku 2023, nicméně odposlechy a jiné materiály pocházející z dlouhodobého operativního rozpracování BIS nemohly být použity jako důkazy v trestním řízení. NCOZ

okamžitě zahájila úkony v trestním řízení, například domovní prohlídky a prohlídky budovy ministerstva, a našla zde vyšší sumy peněz.

Zpravodajské službě byla vytýkána příliš dlouhá doba, po kterou situaci monitorovala, a tím znemožnila práci OČTŘ, protože ty nemohly včas zaznamenat protiprávní jednání. Proti takovým výrokům se BIS ohradila. Je otázkou, zda by BIS při sledování svých vlastních zákonných cílů měla vést v patrnosti také cíle dalších bezpečnostních sborů a dříve je přizvat ke spolupráci, i když se jedná o tak citlivou věc, jako vyšetřování korupce vládních činitelů. V tomto případě totiž trestnou činnost zachytila BIS a nikoliv OČTŘ, ten mohl poznatky opatřené tajnou službou využít pouze jako podnět pro zahájení trestního řízení, všechny důkazní materiály si v souladu s ustanoveními trestního řádu musela NCOZ opatřit sama. Škoda způsobená zde dosáhla přibližně 6 milionů korun.

1.2 Legislativní ukotvení zpravodajských služeb

Jak bylo řečeno v předchozí kapitole, činnost zpravodajských služeb po rozdělení Československa je založena především na principu ústavnosti a zákonnosti, resp. legality. Třetí je princip pacta sunt servanda (dohovy se mají dodržovat). Tento princip vychází z Charty OSN, podle které závazky vyplývající z mezinárodních smluv a obecně závazných předpisů, jež platily pro bývalou federaci, jsou závazné i pro oba nastupující státy.²³ Hlavním předpisem, jenž upravuje zpravodajskou činnost, je tzv. střešový zákon²⁴, zastřešující všechny tři české zpravodajské služby České republiky. Bezpečnostní informační služba je civilní kontrarozvědkou, Úřad pro zahraniční styky a informace je civilní rozvědkou a Vojenské zpravodajství v sobě spojuje vojenskou zpravodajskou službu s vnitřní i vnější působností.²⁵ Platná právní úprava je předmětem analýzy následujících podkapitol se zaměřením na zpravodajskou techniku a podmínky jejího použití. Pro absenci speciálního zákona pro ÚZSI je v této části analyzován návrh zákona

²³ MICHÁLEK et al., Zpravodajství a zpravodajské služby, 2021, s. 48-49.

²⁴ Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky.

²⁵ Pro ZS s vnitřní působností se někdy užívá termín defenzivní ZS, pro ZS s vnější působností termín ofenzivní ZS.

o Úřadu pro zahraniční styky a informace a o změně souvisejících zákonů z roku 2016.

1.2.1 Zákon o ZS

V zákoně o zpravodajských službách se nalézá vedle výčtu českých zpravodajských služeb právní úprava postavení, působnosti, koordinace, spolupráce a kontroly ZS ČR. Zatímco specifické prostředky získávání informací službami BIS a VZ jsou upraveny zvláštními zákony, pro ÚZSI je obsáhle upravuje přímo zákon o ZS ve zvláštních ustanoveních.²⁶ Odpovědnost za činnost zpravodajských služeb a za jejich koordinaci připadá dle § 7 tohoto zákona vládě. Zákon definuje podmínky, za kterých mohou zpravodajské služby žádat a poskytovat součinnost s dalšími státními a policejními orgány. Důležitou součástí je také dvoustupňová kontrola zpravodajských služeb zahrnující kontrolu prováděnou vládou a stálými komisemi Poslanecké sněmovny, ve druhém stupni potom Orgánem nezávislé kontroly a dalších za tímto účelem zřízených zvláštních kontrolních orgánů. Další způsoby kontroly ZS stanoví zvláštní zákony (zákon o BIS a zákon o VZ).

Příjmy a výdaje Bezpečnostní informační služby tvoří samostatnou kapitolu státního rozpočtu, což souvisí s podřízeností této služby přímo vládě. Ředitel BIS je z výkonu své funkce odpovědný přímo vládě, která ho jmenuje i odvolává. Ředitele ÚZSI jmenuje a odvolává ministr vnitra (se souhlasem vlády) a rozpočet úřadu je součástí rozpočtu Ministerstva vnitra. Ředitele Vojenského zpravodajství jmenuje a odvolává ministr obrany (se souhlasem vlády) a rozpočet VZ je součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany. Schematické srovnání právní úpravy jednotlivých zpravodajských služeb České republiky je obsahem přílohy č. 1 této práce.

1.2.2 Zákon o BIS

Bezpečnostní informační služba je dle § 1 zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě ozbrojená zpravodajská služba České republiky,

²⁶ § 18, § 18a, § 18b zákona o ZS.

jež získává, shromažďuje, vyhodnocuje informace v rámci své působnosti vymezené v § 5 zákona o ZS. Zde se uvádí, že například zabezpečuje informace týkající se organizovaného zločinu a terorismu,²⁷ čímž v této konkrétní problematice může dojít k překrytí informací či zájmových prostředí se specializovanými útvary policie.²⁸ Vlastní zvláštní zákon se na začátku věnuje postavení příslušníků BIS a specifickým prostředkům získávání informací (sem v jejím případě patří zpravodajská technika, krycí prostředky a krycí doklady, sledování a osoby jednající ve prospěch BIS). Samotný § 8 obsahuje taxativní výčet prostředků a nástrojů zpravodajské techniky v následujícím znění:

„**(1)** Zpravodajskou technikou se pro účely tohoto zákona rozumějí technické prostředky a zařízení, zejména elektronické, fototechnické, chemické, fyzikálně-chemické, radiotechnické, optické, mechanické anebo jejich soubory, používané utajovaným způsobem, pokud je při něm zasahováno do základních práv a svobod občanů při

a) vyhledávání, otevírání, zkoumání nebo vyhodnocování dopravovaných zásilek,

b) odposlouchávání, popřípadě zaznamenávání telekomunikačního, radiokomunikačního a jiného obdobného provozu, popřípadě zjišťování údajů o tomto provozu,

c) pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů,

d) vyhledávání použití technických prostředků, které by mohly znemožnit nebo znesnadnit plnění úkolů v rámci Bezpečnostní informační služby,

e) identifikaci osob nebo předmětů, popřípadě při zjišťování jejich pohybu za použití zabezpečovací a nástrahové techniky.“²⁹

Zákon zde definuje také případy, ve kterých se o použití zpravodajské techniky nejedná, například při zachycení informací sdílených s blíže neurčeným okruhem osob či monitoringu telekomunikačního provozu bez odposlechu jeho obsahu. Technické zajištění zpravodajského odposlechu je upraveno § 8a tohoto zákona, kde je stanovena povinnost právnických či fyzických osob zajišťujících

²⁷ § 5, písm. e) zákona o ZS.

²⁸ § 71 zákona o PČR.

²⁹ § 8 odst. 1 zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě.

veřejnou komunikační síť zřídit či zabezpečit rozhraní pro připojení koncového telekomunikačního zařízení pro odposlech.

Protože se v případě zpravodajské techniky jedná o významný zásah do základních lidských práv a svobod, zejména do práva nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí a do práva na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života, je jeho použití podmíněno předchozím písemným povolením předsedy senátu vrchního soudu v Praze a je zde nutný předpoklad, že by odhalování nebo dokumentování činností, pro něž byla ZT nasazena, bylo jiným způsobem nemožné, neúčinné a nebo podstatně ztížené. BIS může dokonce technicky zabezpečovat použití zpravodajské techniky pro jiné oprávněné orgány, jestliže k tomu předloží příslušné povolení, a recipročně může žádat technické zajištění od jiných oprávněných orgánů (např. speciálních útvarů Policie ČR) za stejných zákonných podmínek.³⁰ Zpravodajskou techniku je možné povolit na dobu nejdéle 4 měsíců, soudce o ní rozhoduje bezodkladně a povoluje ji na základě písemné žádosti, jež splňuje požadavky stanovené v § 10 odst. 1. Vzhledem k tomu, že je soudce oprávněn vyžádat od BIS informace o tom, zda důvody pro nasazení zpravodajské techniky nadále trvají, můžeme hovořit o soudní kontrole činnosti této zpravodajské služby. Soudce má pravomoc odejmout povolení k použití ZT, pokud dojde ke zjištění, že nasazení ZT se stalo nezákonným.

Obdobným způsobem jsou v zákoně o BIS upraveny krycí prostředky a krycí doklady, sledování a využívání osob jednajících ve prospěch BIS. Upraveny jsou zde také oprávnění a povinnosti související s vedením interních evidencí zpravodajské služby a náhrady škody vzniklé její činností. Ve třetí části zákona jsou vysloveny způsoby kontroly činnosti BIS, zejména zvláštního kontrolního orgánu Poslanecké sněmovny, a oprávnění jeho členů.

1.2.3 Zákon o VZ

Vojenské zpravodajství je dle § 1 zákona č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství jednotná ozbrojená zpravodajská služba České republiky, jež

³⁰ § 9 odst. 3 a 4 Tamtéž.

zabezpečuje informace v rámci své působnosti, zaměřené na obranu a obranyschopnost země, vymezené v § 5 zákona o ZS. Mimo těchto má zásadní podíl na zajišťování obrany ČR v kyberprostoru.³¹ Vlastní zákon se nejdříve věnuje postavení příslušníků VZ a specifickým prostředkům získávání informací (sem v jeho případě patří zpravodajská technika, krycí prostředky a krycí doklady, sledování osob a věcí a osoby jednající ve prospěch VZ). Znění samotného § 8 obsahuje taxativní výčet prostředků a nástrojů zpravodajské techniky v analogickém znění, jako je tomu v § 8 zákona o BIS, s drobnými jazykovými nuancemi.

Zákon zde analogicky definuje také výjimky, ve kterých se o použití zpravodajské techniky nejedná, technické zajištění zpravodajského odposlechu, podmínku předchozího písemného povolení předsedy senátu vrchního soudu v Praze a nutný předpoklad, že by odhalování nebo dokumentování činností, pro něž byla ZT nasazena, bylo jiným způsobem nemožné, neúčinné a nebo podstatně ztížené. Také Vojenské zpravodajství může žádat od oprávněných orgánů technické zajištění zpravodajského odposlechu a samo ji také může zajišťovat za zákonných podmínek. I další podmínky použití zpravodajské techniky a soudní kontroly uvedené v kapitole 1.2.2 Zákon o BIS platí analogicky pro VZ.

Obdobným způsobem jsou v zákoně o VZ upraveny krycí prostředky a krycí doklady, sledování osob a věcí a využívání osob jednajících ve prospěch. Část čtvrtá definuje rozsáhlé pravomoci a zákonné povinnosti VZ při zajišťování obrany státu v kybernetickém prostoru. V páté části jsou upravena oprávnění a povinnosti související s vedením interních evidencí zpravodajské služby a náhrady škody vzniklé její činností. V části šesté zákona jsou vypsány způsoby kontroly činnosti VZ, zejména zvláštního kontrolního orgánu Poslanecké sněmovny, a oprávnění jeho členů.

1.2.4 Zákonná úprava ÚZSI

Úřad pro zahraniční styky a informace je rozvědnou zpravodajskou službou ČR, jež je právně zakotvena v zákoně o ZS, a platí pro ni vše, co je zde uvedeno

³¹ § 2 odst. 2 zákona o VZ.

o zpravodajské službě.³² Působnost ÚZSI je shrnuta v jedné větě v následujícím znění: „Úřad pro zahraniční styky a informace zabezpečuje informace mající původ v zahraničí, důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů České republiky.“³³ Nadto plní také další úkoly, jestliže tak stanoví jiný zákon či mezinárodní smlouva, která váže ČR. Na internetových stránkách ÚZSI je v sekci Kdo jsme uvedeno, že služba chrání ČR před hrozbami, kterými jsou mezinárodní terorismus, různé formy politického extremismu a jiné. I z tohoto můžeme předvídat informační překrytí se specializovanými útvary policie, i když je to vzhledem k odlišnému teritoriu méně pravděpodobné než u BIS.³⁴

V zákoně o ZS náleží ÚZSI také zvláštní ustanovení v § 17 až § 19, jež upravují povinnosti příslušníků a oprávnění využívat na území České republiky sledování osob a věcí, krycí doklady a krycí prostředky, nástrahovou a zabezpečovací techniku a osoby jednající ve prospěch. V případě zákonného použití nástrahové a zabezpečovací techniky a sledování může ÚZSI žádat o technické zabezpečení také jiné oprávněné orgány. Je velice důležité upozornit na tomto místě na absenci pravomocí k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu rozvědky.

ÚZSI jako jediná zpravodajská služba nemá vlastní zvláštní zákon. Z pohledu toho, že se jedná o službu s vnější působností, tudíž primárně na území ČR nepracuje, je možné domnívat se, že vlastní zákon nepotřebuje a že stručnost stávající úpravy je dostačující. Tuto otázku se nicméně pokusil vyřešit návrh zákona o ÚZSI z roku 2016, který po značné kritice nebyl přijat.

1.2.4.1 Návrh zvláštního zákona o ÚZSI

Tento návrh byl Ministerstvem vnitra předložen v dubnu roku 2016 a měl přinést odpovídající právní úpravu i pro třetí českou zpravodajskou službu. Návrh zákona, jenž podle Úřadu vlády nebyl výsledkem obecné shody zpravodajské komunity, čelil v připomínkovém řízení mnoha výhradám z řad ministerstev, poslanců a zpravodajců.³⁵

³² POKORNÝ, *Základy právní úpravy činnosti zpravodajských služeb*, 2007, s. 36.

³³ § 5 odst. 2 zákona o ZS.

³⁴ ÚZSI, *Kdo jsme*, 2023. Dostupné z: <https://www.uzsi.cz/kdo-jsme.html>.

³⁵ ČESKÁ JUSTICE, *Chovanec se zákonem o ÚZSI tvrdě narazil*, 2016. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/05/chovanec-se-zakonem-o-zahranicni-rozvedce-tvrde-narazil/>.

V § 1 navrhovaného zákona se uvádí, že Úřad pro zahraniční styky a informace je zpravodajskou službou ČR a ozbrojeným bezpečnostním sborem, a v § 2 jsou vyjmenovány problematiky včetně boje proti terorismu, jehož lze do té doby pouze presumovat. Vzhledem k rozvědné činnosti je zde vysvětlena legalita působení služby na území ČR v případě, že souvisí s plněním úkolů v zahraničí. Analogicky ke dvěma dalším službám upravuje postavení příslušníků úřadu a oprávnění příslušníka. Zde se návrh zákona dopouští významné invence na poli české zpravodajské komunity, když přiznává ÚZSI výkonné pravomoci, nadto na území ČR, jež do té doby náležely pouze policii.³⁶ V některých případech by pak ÚZSI mohla žádat po lidech prokázání totožnosti, podání vysvětlení, a dokonce použít donucovací prostředky. Hlava V návrhu zákona stanoví zpravodajské prostředky, mezi něž zahrnuje také odposlech a záznam telekomunikačního provozu, nakládání se zásilkou a pořizování záznamů. Podmínky pro použití zpravodajské techniky, při kterém je zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, listovního tajemství, nebo je při něm zjišťován obsah soukromých písemností, je zde upraven analogicky s ustanoveními platnými pro jiné zpravodajské služby.

Návrh v důvodové zprávě uvádí, že jeho cílem je rozšířit doposud limitované možnosti ÚZSI získávat informace (šířené elektronickou komunikací), což ztěžuje jeho schopnost čelit nejzávažnějším hrozbám ČR. Zákon měl rozšířit oprávnění týkající se použití ZT (za obdobných podmínek jako u dalších ZS).

1.2.5 Vybrané zákony související s činností zpravodajských služeb

Právním předpisem, jenž upravuje služební poměr příslušníků civilních zpravodajských služeb, BIS a ÚZSI, podobně jako příslušníků Policie ČR, je zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. V případě VZ plní tuto funkci zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání.

České zpravodajské služby jsou vedle vlastních zákonů zmocněny k plnění dalších úkolů, pokud tak stanoví zvláštní zákon. Takovým zákonem je mimo jiné zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, podle něhož poskytují ZS součinnost Národnímu bezpečnostnímu úřadu na základě žádosti v rámci své působnosti, a dále rozhodují o žádosti o

³⁶ Například městským strážníkům či příslušní Policie ČR na základě § 63 zákona o PČR.

vydání a o zrušení platnosti osvědčení pro přístup k utajovaným informacím u svých příslušníků, zaměstnanců a uchazečů o přijetí. Při takovém rozhodování mají zpravodajské služby postavení Národního bezpečnostního úřadu.³⁷

Dalším zákonem, jenž úzce souvisí se zpravodajskými odposlechy, je zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen zákon o elektronických komunikacích) – základní předpis pro využití odposlechů. Tento zákon mimo jiné upravuje podmínky výkonu komunikační činnosti a výkon státní správy v oblasti elektronických komunikací. Zpravodajské služby jsou poprvé zmíněny v § 15 odst. 6, kde se informuje o tom, že databáze radiových kmitočtů je veřejně přístupná s výjimkou kmitočtů přidělených Českým telekomunikačním úřadem některým bezpečnostním sborům včetně BIS a ÚZSI, a také PČR s dovětkem pro účely bezpečnosti státu. Stejně subjekty mají též přednostní právo při přidělování radiových kmitočtů při zajišťování své činnosti.³⁸ Poskytovateli veřejné komunikační sítě (či veřejně dostupné služby elektronických komunikací) vzniká povinnost zřídit a zabezpečit rozhraní zařízení pro odposlech a záznam zpráv, jestliže o to účelně požádá PČR, BIS nebo VZ. Důležitá pro činnost policie a zpravodajských služeb je také povinnost provozovatele veřejné komunikační sítě uchovávat provozní a lokalizační údaje po dobu šesti měsíců. Tyto údaje na požádání bezodkladně poskytne OČTŘ při splnění podmínek daných zákonem o TRS, dále Policii ČR ve zvláštních případech (např. pátrání po pohřešované osobě, odhalování konkrétních hrozeb v oblasti terorismu), BIS při splnění podmínek daných zákonem o BIS a VZ při splnění podmínek daných zákonem o VZ.³⁹ Vzhledem k výsadnímu postavení, jež má Vojenské zpravodajství při zajišťování obrany ČR v kybernetickém prostoru, vznikají poskytovateli veřejně dostupné služby elektronických komunikací povinnosti zřídit a zabezpečit na své síti rozhraní, které umožní VZ připojit nástroj detekce znaků možného kybernetického útoku podle zákona o VZ.⁴⁰

³⁷ § 140 zákona o UI.

³⁸ § 17 odst. 9 zákona o elektronických komunikacích.

³⁹ § 97 odst. 1 a 3 zákona o elektronických komunikacích.

⁴⁰ § 98a Tamtéž.

1.3 Legislativní ukotvení Policie ČR

Zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky byl nahrazen předchozí zákon České národní rady č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. V části první se zřizuje Policie České republiky jako ozbrojený bezpečnostní sbor, který slouží veřejnosti a v tomto smyslu chrání bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předchází trestné činnosti, plní úkoly dle trestního řádu a další svěřené jí zákony. Zákon o TRS (trestní řád) stanoví působnost policie v trestním řízení. Dalšími zákony, jež svěřují policii úkoly, jsou např. zákon o azylu, zákon o zbraních, přestupkový zákon, cizinecký zákon a různé mezinárodní smlouvy. Policie působí na území České republiky, jestliže jiný právní předpis nestanoví jinak (např. případy přeshraničního pronásledování nebo mezinárodní pomoci).⁴¹

Zákon o PČR stanoví organizaci policie a její podřízenost Ministerstvu vnitra. Zároveň definuje základní povinnosti příslušníků policie jako je zdvořilost a přiměřenost postupu. Hlava IV nastoluje zákonné podmínky pro spolupráci a další vztahy policie. Nejprve je vzájemná spolupráce PČR a ZS umožněna hned v § 14 a § 15 slovy, že policie spolupracuje s ozbrojenými silami, bezpečnostními sbory a jinými orgány a upozorní tyto na skutečnosti, jež se dotýkají jejich činnosti a mohou mít za následek ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, pokud tomu nebrání zákonná překážka.

Policie má pravomoc ze závažných důvodů rušit provoz elektronických komunikací a radiokomunikací⁴² a tato pravomoc je přímo obsažena v zákoně o PČR, zatímco pravomoc provádět odposlechy a záznam telekomunikačního provozu plyne za přísně nastavených kritérií ze zákona o TRS. Značná část zákona o PČR je přirozeně věnována výkonným a represivním pravomocem policie.

Důležité je zmínit na tomto místě ustanovení o získávání poznatků o trestné činnosti. V § 69 stojí, že policista před zahájením úkonů trestního řízení **na základě podnětu orgánu** (či jiné osoby či z vlastní iniciativy) **za účelem získání poznatků o trestné činnosti** vyhledává, odhaluje a dokumentuje skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin (*vyznačeno autorem*). Tento

⁴¹ ŠTEINBACH et al., Zákon o Policii České republiky: komentář, 2019, s. 2.

⁴² Tato pravomoc je zákonnou výjimkou z § 100 zákona o elektronických komunikacích.

odstavec může do značné míry omezovat využití informací zpravodajských služeb jakožto důkazů v TŘ, neboť mají sloužit pouze jako podnět k další vlastní práci policisty.

V zákoně o PČR jsou také definovány podpůrné operativně pátrací prostředky, mezi něž je zařazen informátor, krycí prostředky, zabezpečovací technika a zvláštní finanční prostředky. Oproti tomu výčet a podmínky použití operativně-pátracích prostředků je v zákoně o TŘS. V souladu se zákonem o ZS může také policie technicky zabezpečit použití zpravodajské techniky na žádost státního orgánu, jenž je oprávněný k takovému použití, po předložení povolení.⁴³

⁴³ § 19 zákona o PČR.

2 Legislativa dokazování v trestním řízení

Při dokazování v trestním řízení platí základní zásady plynoucí z § 2 zákona o TŘS, jmenovitě zásada materiální pravdy, zásada vyhledávací, zásada presumpce neviny, zásada bezprostřednosti, ústnosti a zásada volného hodnocení důkazů.

V obecných ustanoveních zákona o trestním řízení soudním je řečeno, že státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, o kterých se dozví, a zároveň, že nikdo nemůže být stíhán jinak než způsobem a z důvodů, jež stanoví tento zákon. Text v § 8c jednoznačně definuje, že pokud nebyly odposlechy podle § 88 použity jako důkaz řízení před soudem, nesmějí být zveřejněné informace o jeho nařízení či provedení, pokud s tím daná osoba nesouhlasí. V § 33 přiznává zákon obviněnému práva, mezi nimi zejména právo obviněného vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu, a k důkazům o nich, není však povinen vypovídat. Tento odstavec čtvrtého oddílu zákona o TŘS je zvláště důležitý pro oprávněnost užití zpravodajských odposlechů, jež jsou z podstaty práce ZS chráněny příslušným stupněm utajení, a přístup k nim z pozice obviněného je problematický.

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu pro účely trestního řízení taxativně vyjmenovává konkrétní skutkové podstaty z trestního zákoníku, pro něž je využití tohoto druhu zpravodajské techniky orgánem činným v trestním řízení přípustné.⁴⁴ Dalším omezením je prohlášení, že by nebylo možno dosáhnout sledovaného účelu jiným způsobem, nebo by jeho dosažení bylo podstatně ztíženo. Zároveň lze předpokládat, že odposlechem budou zjištěny významné skutečnosti pro trestní řízení, což je podmínka, která u zpravodajských odposlechů vzhledem k jejich profylaktické povaze práce absentuje.⁴⁵

Mezi operativně pátrací prostředky jsou v § 158b zařazeny předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta, nikoliv odposlech.

V Hlavě páté týkající se dokazování stojí, že: „*Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci*“.⁴⁶ Zároveň každá ze stran účastnicích se trestního řízení může důkaz vyhledat. Skutečnost, že důkaz **nevyhledal** nebo

⁴⁴ § 88 odst. 1 zákona o TŘS.

⁴⁵ Srov. § 9 odst. 1 zákona o BIS a § 9, odst. 1 zákona o VZ.

⁴⁶ Cit. § 89 odst. 2 zákona o TŘS.

nevyžádal **orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí** takového důkazu (vyznačeno autorem). Věta první znamená, že sice může být použita jakákoliv informace, ale musí se objasňované věci týkat a buď ji potvrdit, nebo vyvrátit. V zákoně jasně přiznaná možnost varianty, kdy původcem důkazního materiálu bude orgán, jež není činný v trestním řízení, může být rozhodující v úvahách konkrétního soudce, zda připustit informace pocházející z činnosti zpravodajských služeb při dokazování v trestním řízení.

2.1 Odposlechy nasazené bez příkazu k odposlechu

Orgány činné v trestním řízení jsou ze zákona oprávněny k provedení či nařízení odposlechu, je-li vedeno trestní řízení pro konkrétní taxativně vyjmenované trestné činy (např. vydírání, únosu dítěte, obchodování s lidmi) za podmínky, že s tím uživatel odposlouchávané stanice (typicky oběť či svědek) souhlasí.⁴⁷ Tuto možnost zpravodajské služby v České republice nemají.

Kontrolu policejního využití odposlechu a dalších prostředků (záznamu telekomunikačního provozu, sledování osob a věcí, rušení provozu elektronických komunikací) provádí, analogicky ke kontrole zpravodajského užití, kontrolní orgán Poslanecké sněmovny parlamentu České republiky, složený z určených poslanců. Tomuto kontrolnímu orgánu předává ministr vnitra nejméně dvakrát ročně zprávu o použití těchto prostředků.⁴⁸

2.2 Trestní zákoník v otázce nasazení odposlechů

Trestní řád v České republice neumožňuje OČTŘ využít odposlech a záznam telekomunikačního provozu v trestním řízení vedeném pro jakýkoliv trestný čin, musí se jednat o zákonem vymezené úmyslné trestné činy, uvedené v § 88 odst. 1. V každém případě zde platí podmínka nenahraditelnosti, tedy že poznatky významné pro trestní řízení nelze zjistit jinak, nebo by jejich zjištění bylo

⁴⁷ § 88 odst. 5 zákona o TŘS.

⁴⁸ § 98 zákona o PČR.

podstatně ztížené. Nařízení odposlechu je proto přípustné pouze v těchto případech vycházejících z trestního zákoníku⁴⁹:

- 1) trestní řízení pro zločin, jehož trestní sazba má horní hranici nejméně 8 let;
- 2) trestní řízení vedené pro jeden z taxativně vyjmenovaných trestných činů (pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 TZ, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 TZ, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 TZ, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 TZ, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 TZ, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 TZ, křivé obvinění podle § 345 odst. 3 až 5 TZ, křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek podle § 346 odst. 3 až 5 TZ, křivé tlumočení podle § 347 odst. 3 až 5 TZ);
- 3) trestní řízení vedené pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje mezinárodní smlouva

V případě překvalifikování trestného činu na trestný čin, jenž nesplňuje podmínky uvedené v § 88 odst. 1 zákona o TRS, se na použitelnosti důkazů získaných dříve povolenými zákonnými odposlechy nic nemění.⁵⁰

⁴⁹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁵⁰ VLČEK, Odposlechy telefonních hovorů podle platného českého trestního procesního práva s přihlédnutím k posledním trestněprocesním novelám, 2018, s. 41-42.

3 Problematika zpravodajských odposlechů jako důkazů v TŘ

Použití zpravodajské techniky (jež je definována v kapitole 1.2.2 Zákon o BIS) zpravodajskými službami se v České republice řídí následujícími principy:⁵¹

- 1) **povolení soudem**, a to časově předcházející a bezvýjimečné
- 2) **princip subsidiarity**, protože zpravodajská technika je nahlížena jako prostředek ultima ratio (tzv. poslední možnost, když ostatní selže), její nasazení je možné až v případě, kdy by jiné prostředky k získání poznatků byly neúčinné
- 3) **princip proporcionality**, tedy jednání (záměry a činnosti), pro něž je nasazení zpravodajské techniky zvažováno, musí být natolik závažné, aby vyvážilo zásah do práv a soukromí jednotlivce; splnění této podmínky se presumuje na základě obecně vymezené působnosti zpravodajských služeb
- 4) **vnější kontrola použití ZT**, vedle soudní kontroly, která kontroluje ZT při jejím nasazení, ukončení a ad hoc, ještě parlamentní kontrola provádění zvláštním kontrolním orgánem Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky
- 5) **časové omezení**, kdy je zákonem omezeno povolení použití ZT stanovením maximálně možné doby použití, jež v době psaní této práce činí 4 měsíce.

V zájmu ověření platnosti třetího jmenovaného principu se provádí tzv. test proporcionality, kdy se hodnotí tři kritéria přípustnosti zásahu:⁵²

- 1) **princip vhodnosti**, jenž znamená, že zamýšlený prostředek musí mít potenciál dosáhnout zamýšleného cíle
- 2) **princip potřeby** znamená použití nejšetrnějšího prostředku z více možných

⁵¹ MICHÁLEK et al., *Zpravodajství a zpravodajské služby*, 2021, s. 227.

⁵² s. 229 Tamtéž.

- 3) **princip přiměřenosti**, v užším smyslu než zastřešující princip proporcionality, stanoví, že negativa způsobená omezením základních lidských práv a svobod nesmějí převážet pozitiva plynoucí z nasazení ZT.

Možnosti využití poznatků získaných ZS a PČR v trestním řízení jsou značně odlišné. Zpravodajské služby obvykle nevystupují jako orgány činné v trestním řízení a, jak již bylo řečeno, v ČR nemají výkonné pravomoci. Informace plynoucí z jejich činnosti jsou brány jako operativní, a následně umožňují OČTŘ navrhnout další postup či je zprocesnit zákonnými postupy podle trestního řádu. Důvody, proč mají zpravodajské informace úlohu spíše podpůrnou, jsou jednak formální, vzhledem k tomu, že zákonná úprava prostředků jejich získání je mimo trestní řád, a jednak věcné, protože ZS jsou povinny chránit své zdroje informací. Zároveň se dá z hlediska trestně-procesního nahlížet na činnost ZS jako na činnost *extra legem*, protože práce ZS směřuje do budoucnosti. Požadují se po nich zjištění dříve, než ke skutkům dojde, jejich úloha je tak proaktivní a mezi cíle dané zákonem nepatří usvědčení pachatele v trestním řízení.⁵³ Na rozdíl od ZS shromažďují orgány činné v trestním řízení informace, jež bude následně možné využít jako důkazy v trestním řízení.

V rámci Evropy lze nalézt rozdílné názory na využitelnost důkazního použití zpravodajských informací v trestním řízení. V některých zemích je dostačující, jestliže tyto informace splňují obecné zásady dokazování (viz začátek kapitoly 2 Legislativa dokazování v trestním řízení), např. v Německu či na Slovensku si takto zachovávají svou legitimitu. V Irsku či ve Španělsku je pojetí jejich využitelnosti mnohem užší, je možná pouze ve speciálních případech vyšetřování teroristických činů. V ČR je situace specifická, protože judikatura se opírá o jeden jediný nálezn Ústavního soudu vydaný roku 2008, který bude důkladně analyzován v následující kapitole.⁵⁴

⁵³ MICHÁLEK a kol., *Zpravodajství a zpravodajské služby*, 2021, s. 63.

⁵⁴ s. 66-67 Tamtéž.

3.1 Nález Ústavního soudu I. ÚS 3038/07 ze dne 29. 2. 2008

Z hlediska správního práva má judikatura Ústavního soudu důležité postavení k pramenům nejen správního práva, a to jak svou výrokovou částí, tak i argumenty uvedenými v odůvodnění rozhodnutí. Právními účinky se nález ÚS blíží právním předpisům a materiálně představují analogii novelizace právních předpisů. Ilustrovat právní sílu nálezů Ústavního soudu lze na příkladu zákona o trestním řízení soudním, jenž obsahuje několik nálezů ÚS mezi zněnými pozdějších předpisů.

Ústavní soud se v daném nálezu I. ÚS 3038/07 ze dne 29. 2. 2008 zabýval postupem policejního orgánu Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality SKPV Policie ČR, Expozitura České Budějovice, v raném stadiu trestního stíhání. Vyjádřil se v něm k použitelnosti odposlechu, získaného dle zpravodajských zákonů Vojenským obranným zpravodajstvím⁵⁵, v trestním řízení. Závěrem Ústavního soudu je rozhodnutí o nezařazení těchto odposlechů mezi důkazy, odstranění těchto záznamů ze spisu a jejich následné zničení. Nález Ústavního soudu tak rozhodl proti usnesení státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích a zrušil jej. V odůvodnění nálezu ÚS stojí, že postupem policejního orgánu bylo porušeno základní právo stěžovatelky na soukromí, garantované článkem 13 Listiny základních práv a svobod. Článek 13 LZPS zakazuje porušení listovního tajemství a jiných písemností, stejně jako tajemství zpráv podávaných telefonem nebo jiným podobným zařízením.

Stěžovatelka byla stíhána jako spolupachatelka několika trestných činů (úmyslné TČ zneužívání pravomoci veřejného činitele a zločinné spolčení) od října 2007 na základě odposlechů provedených v roce 2005 a podala proti rozhodnutí ústavní stížnost pro porušení práva na spravedlivý proces. Předmětné odposlechy byly v případě důkazem stěžejním a nebyť jich, ostatní důkazy by nepostačovaly k zahájení trestního stíhání. Hlavním argumentem pro tuto stížnost byla skutečnost, že jí nebylo umožněno nahlížet do spisu ani se seznámit s obsahem odposlechů. V rozhodnutí byly odposlechy popsány pouze obecně, čímž bylo

⁵⁵ Nový zákon o Vojenském zpravodajství nabyl účinnosti k 01.08.2005, odposlechy byly povoleny ještě podle starého zákona č. 67/1992 Sb., o Vojenském obranném zpravodajství.

dotčeno právo stěžovatelky vyjádřit se ke všem prováděným důkazům.⁵⁶ Stěžovatelka dále namítá, že došlo k porušení jejího práva na ochranu soukromí již v momentě, kdy byly odposlechy získané dle zpravodajských zákonů uvolněny mimo zákonný okruh osob, jež se s nimi mohou seznamovat. Tento zásah do práv byl umocněn skutečností, že trestní spis obsahoval větší množství vedených věcí proti mnoha obviněným, čímž hrozilo, že se se spisem obsahujícím informace o odposleších bude moci seznamovat výrazně větší okruh osob, jež by k nim za normálních okolností neměly přístup. Další námitkou, proč není možné využít odposlechy jako důkazy v trestním řízení, bylo jejich získání v rámci jiného zákonného rámce, než je tomu u OČTŘ.⁵⁷

Zajímavé je vyjádření vedoucího příslušného policejního orgánu, který vítá projednání ústavní stížnosti Ústavním soudem za účelem zpřehlednění a vyjasnění použitelnosti výsledků zpravodajské činnosti. Za zastávaný úřad nicméně vyjadřuje přesvědčení, že odposlechy provedené zpravodajskou službou *de iure* použitelné jsou dle zmiňovaného § 89 odst. 2 zákona o TŘS. Tento názor sdílel také státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích, jenž zopakoval zákonnost nasazených odposlechů podle zákona o Vojenském obranném zpravodajství a vyjádřil přesvědčení, že formální i materiální podmínky plynoucí z trestního řádu byly v tomto případě naplněny, a dále argumentoval skutečností, že k předání policejnímu orgánu došlo prostřednictvím ředitele zpravodajské služby.

Součástí nálezu je seznam písemností, ze kterých soud při svém rozhodování vycházel. Ředitel VZ v dopise informuje policejní orgán o tom, že zaslané záznamy odposlechů nejsou ve formě doslovných přepisů, ale mají formu strukturovaného textu pro potřeby VZ, mají pouze informativní charakter.⁵⁸ Předávaný materiál tak už obsahuje určitou úroveň zpravodajské analýzy, při níž již bylo rozhodnuto, co ze slyšeného vynechat a co zařadit do záznamu odposlechu. Ústavní soud vycházel i z méně formálních zdrojů, jako je zápis z jednání konaného v září roku 2006 v budově Ministerstva vnitra, na kterém

⁵⁶ Čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

⁵⁷ s. 2 nálezu Ústavního soudu č. 3038/07.

⁵⁸ s. 4 Tamtéž.

někteří soudci vyjádřili pochybnosti o využitelnosti odposlechů pořízených ZS v trestním řízení kvůli problematické verifikovatelnosti důkazů. Souhlasí zároveň se závěry stanoviska Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra, jež v souvislosti s vyšetřováním projevů terorismu informační tok za účelem efektivního potírání trestné činnosti předpokládá i vzhledem k možné neopakovatelnosti zaznamenaných informací.

Důležitým sdělením v odůvodnění nálezu Ústavního soudu je, že obdržené materiály od VZ neobsahovaly soudní povolení odposlechu, žádost o povolení ani doklady o výkonu soudní kontroly. Policejnímu orgánu postačovaly záruky zpravodajské služby o získání odposlechů zákonným způsobem. Tyto dokumenty dokládající zákonnost nasazení odposlechů si vyžádal přímo Ústavní soud od Vrchního soudu v Praze (jenž z podstaty své činnosti povoluje použití zpravodajské techniky), ale ten je s ohledem na zákon o ochraně utajovaných skutečností neposkytl. Předseda senátu Vrchního soudu zároveň konstatoval, že se nejednalo o povolení ZT vůči stěžovatelce, tím pádem muselo odposlouchávané telefonní číslo patřit jiné osobě, jež byla se stěžovatelkou v kontaktu.

Soud této ústavní stížnosti vyhověl a označil ji za důvodnou. První námitkou stěžovatelky bylo, že odposlechy pořízené zpravodajskou službou byly použity mimo aplikační záměr zpravodajských zákonů. Druhou námitkou bylo, že byly odposlechy využity dokonce jako klíčový důkaz v trestním řízení. K prvnímu bodu se Ústavní soud vyjádřil tak, že prolomení ochrany základních lidských práv (včetně práva na osobní integritu a soukromí) musí být účelné, vyhrazené pro výjimečné případy a aplikovatelné pouze tehdy, nelze-li účelu sledovaného veřejným zájmem dosáhnout jinak. Ačkoliv je stíhání TČ ústavně aprobovatelným veřejným zájmem, je možné jej realizovat jen v zákonem definovaném a předvídaném zákonném rámci. OČTŘ disponují robustními omezujícími nástroji při realizaci trestního stíhání, proto je mimořádně důležité respektovat ústavněprávní limity, aby nedocházelo k libovůli státních orgánů. Dalším aprobovatelným veřejným zájmem je obrana státu. Mírnější podmínky pro použití

ZT oproti policejním odposlechům jsou vyváženy omezením účelu jejich použití a také předpokladem závažnosti hrozícího nebezpečí, jako je např. terorismus.⁵⁹

Ústavní soud dospěl k názoru, že klíčovou roli v systému záruk proti překračování mezí nezbytnosti zásahů do práva na soukromí hraje soudní kontrola a dostatečná legislativní úprava. Judikatura Ústavního soudu hovoří jasně o podmínkách vydání soudního příkazu k odposlechu, jenž může být vydán pouze v řádně zahájeném trestním řízení pro zákonem kvalifikovanou trestnou činnost (je podložen informacemi o důvodném podezření ze spáchání TČ, individualizován vzhledem ke konkrétnímu uživateli telefonní stanice a konkretizuje poznatky důležité pro TŘ, jež by měly být odposlechy zjištěny). Bod 21 nálezu ÚS konstatuje, že zmíněné ústavněprávní záruky musejí být přezkoumatelné, což se v tomto případě nestalo.

Zpravodajské odposlechy podle zpravodajských zákonů a trestněprávní odposlechy podle zákona o TŘS mají zcela odlišný režim a účel využití. Zatímco trestní řízení směřuje zejména ke zjištění TČ a potrestání jejich pachatelů, činnost zpravodajských služeb spočívá v zabezpečování informací především o záměrech a činnostech ohrožujících obranu České republiky a její zabezpečení. Limitace využitelnosti informací získaných ZS je zdůrazněna také výhradou důležitého zájmu, která plyne z § 8 odst. 3 zákona o ZS. Ústavní soud dále vidí jako nepřijatelný zásah politických struktur výkonné moci (ministra vnitra a obrany) do procesu poskytnutí informací, i když je jejich role pouze formální a ve zvláštních případech, kdy by mohlo dojít k nebezpečí z prodlení, jsou informace předány pouze s jejich vědomím.⁶⁰

Značná část nálezu ÚS je věnována chybějící legislativě v otázce využitelnosti informací získaných ZS jako stěžejních důkazů v TŘ. Soud zastává názor, že v úpravě důkazního použití informací získaných zásahem do práva na soukromí chybí zmínka o možnosti využít takto také odposlechy získané na základě jiných zákonů a že toto opomenutí není nezáměrné.⁶¹ Jedině trestní řád stanoví, jakým způsobem je možné získávat důkazy potřebné pro rozhodování o

⁵⁹ s. 5-6 nálezu Ústavního soudu č. 3038/07.

⁶⁰ § 8 odst. 5 zákona o ZS.

⁶¹ s. 7-8 nálezu Ústavního soudu č. 3038/07.

vině obviněného. Použití zpravodajských odposlechů v trestním řízení jako důkazu nepředvídá ani trestní řád, ani zákony zpravodajské. Dle nálezu Vojenské zpravodajství překročilo meze zákonnosti, když poskytlo OČTŘ vysoce konkrétní záznamy odposlechů stěžovatelky. Ústavní soud na tomto místě dokonce postuluje, že „zpravodajské služby jsou (...) zmocněny maximálně k poskytnutí povšechných informací operativního charakteru.“⁶² Tento precedent je do dnešní doby důležitým argumentem proti uzákonění informací z odposlechů podle jiných zákonů než podle zákona o TŘS, jak bude nastíněno v dalších kapitolách. Součástí odůvodnění je rovněž námitka, že není možné opírat trestní stíhání o důkaz získaný odposlechem, u něhož OČTŘ nemohly ověřit zákonnost jeho provedení.

Konečně Ústavní soud argumentuje tak, že Česká republika doposud nečelila bezprostřední hrozbě, již by bylo možné trestněprávně klasifikovat jako teroristickou, a proto není na místě uvažovat o rozsáhlých zásazích do základních lidských práv a svobod garantovaných ústavou. Vzhledem k podstatě trestné činnosti, kdy její pachatelé jsou vždy o krok před státní mocí, a časové prodlevě moci zákonodárné je otázkou, zda by namísto úvah o změně legislativy ex post nebylo lepší směřovat k ex ante aplikaci právních norem.

3.2 Novela zákona o Policii ČR – sněmovní tisk č. 642/0

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon o Policii ČR⁶³, trestní řád⁶⁴ v otázce důkazní využitelnosti zpravodajských informací, zákon o obecní policii⁶⁵, zákon o Vězeňské službě a justiční strážci ČR⁶⁶, zákon o zpravodajských službách ČR⁶⁷ a trestní zákoník⁶⁸ (sněmovní tisk 642/0, dále jen „novela“), byl vládou předložen sněmovně 13.11.2019. Organizační výbor jej k projednání doporučil o den později a do prvního čtení se dostal dne 27.01.2021. Projednávání novely bylo

⁶² s. 8 bod 28. nálezu Ústavního soudu č. 3038/07.

⁶³ ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

⁶⁴ ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁶⁵ ČESKO. Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii.

⁶⁶ ČESKO. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky.

⁶⁷ ČESKO. Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky.

⁶⁸ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

následně odročeno a s koncem volebního období na podzim téhož roku ukončeno. Novela měla za cíl aktualizovat některá zastaralá ustanovení a vyjasnit právní úpravu některých aplikačních postupů OČTŘ, Policie ČR a zpravodajských služeb. Deklarovaným účelem těchto navrhovaných změn je jejich vliv na bezpečnost státu a na vnitřní pořádek.⁶⁹ Tato právní úprava za určitých podmínek umožňuje procesní využití informací získaných zpravodajskými službami o závažné trestné činnosti jako důkazů v trestním řízení, a to přidáním odstavce 4 do usnesení § 8 zákona o ZS a odstavců 3 a 4 do usnesení § 89 zákona o TŘS. Protože analyzovaná judikatura Ústavního soudu určila, že konkrétní důkazy získané ZS mimo režim trestního řádu nemohou sloužit jako důkaz v trestním řízení (a to navzdory § 89 odst. 2 zákona o TŘS, podle něhož může za důkaz sloužit cokoliv, co je zákonným postupem získáno, bez ohledu na to, že původcem není OČTŘ), přichází novela s doplněním trestního řádu o dva nové odstavce. Odstavec 3 § 89 zákona o TŘS aprobuje informace získané ZS podle zpravodajských zákonů na základě použití ZT, mimo jiné i odposlechem, použitelné jako důkaz, a to za následujících přísných podmínek:

- a) je vedeno trestní řízení pro
 1. zvláště závažný zločin uvedený v hlavě IX⁷⁰ nebo hlavě XIII⁷¹ zvláštní části trestního zákoníku
 2. zvláště závažný zločin, jehož znakovou podstatu je úmysl umožnit nebo usnadnit spáchání teroristického TČ, TČ účasti na teroristické skupině (§ 312a TZ), financování terorismu (§ 312d TZ), podpory a propagace terorismu (§ 312e odst. 3 TZ), vyhrožování teroristickým TČ (§ 312f TZ), nebo
 3. trestný čin vyzvědačství (§ 316 TZ) a
- b) jde o informaci, jejíž získání jiným způsobem by bylo neúčinné nebo podstatně ztížené.

⁶⁹ Viz návrh zákona, kterým se mění zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁷⁰ TČ proti ČR, cizímu státu a mezinárodní organizaci, např. vlastizrada, teroristický útok, financování terorismu, sabotáž, vyzvědačství, ohrožení UI.

⁷¹ TČ proti lidskosti, proti míru a válečné TČ, např. genocidium, agrese, podněcování útočné války.

Druhý zamýšlený doplněný odstavec 4 § 89 zákona o TŘS upravuje nakládání OČTŘ s informací získanou podle odst. 3 téhož. Po novelizaci by se mělo s informacemi všech kategorií ZT pracovat stejně, jako je uvedeno v odpovídajících ustanoveních trestního řádu.

Novela navrhovala též drobné úpravy zákona o zpravodajských službách ČR, které zrcadlily změny v trestním řádu do zákona o ZS a týkaly se procesní stránky předávání dokumentů ZS policii. Novela též vyhradila případy, ve kterých podávání zpráv a předávání informací bude probíhat nadále ve stejném režimu, informační tok směrem k oprávněným adresátům, prezidentu ČR a vládě by tak probíhal pro BIS prostřednictvím ředitele BIS, pro ÚZSI a VZ prostřednictvím příslušných ministrů. Informační výměna směrem od ZS ke státním orgánům a policejním orgánům a v nově přidaném odstavci 4, o předávání zjištění, jež nasvědčují spáchání některého z TČ vyjmenovaných v odstavci 3 § 89 zákona o TŘS, včetně souvisejících písemností, policejním orgánům pouze prostřednictvím ředitele příslušné ZS nebo s jeho vědomím.⁷²

Vzhledem k limitaci, která výrazně zužuje možnost důkazního použití informací získaných ZS, by se ani touto novelizací nic nezměnilo na závěru rozhodnutí Ústavního soudu I. ÚS 3038/07 ze dne 29. 2. 2008, zde uvedené protiprávní jednání by nedosahovalo potřebné společenské škodlivosti. Zkušenosti z evropských zemí, v nichž není důkazní použití a priori vyloučeno, ukazují, že k jejich použití dochází zcela výjimečně a vždy pouze u nejzávažnějších trestných činů.⁷³

V obecné části důvodové zprávy novela vysvětluje nezbytnost úpravy využitelnosti zpravodajských informací v trestním řízení v současné době sílících bezpečnostních hrozeb. Na několika místech odkazuje právě na nález Ústavního soudu, zejména na jeho argumentaci, kdy použití odposlechů není vyloučeno absolutně, ale s ohledem na stávající právní úpravu ano, čímž nepřímo nastiňuje směr, kterým by se úpravy legislativy měly ubírat. Novela tak zdůrazňuje garanční kvality trestního řádu, které vyplývají pouze z jeho úpravy odposlechů. Zároveň odstraňuje v případě poskytnutí informací za účelem dokazování problém

⁷² s. 12 Důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, Poslanecká sněmovna, sněmovní tisk č. 642/0.

⁷³ POKORNÝ, *Limity důkazního použití zpravodajských informací*, 2021, s. 752.

s ingerencí politických orgánů do tohoto procesu. Novela je s nálezem ÚS v souladu v otázce závažnosti TČ, respektive skutku, jenž má být předmětem obžaloby, aby bylo možné o důkazním použití uvažovat. Mělo by to být možné pouze u zvláště závažných zločinů, tedy u úmyslných TČ s trestní sazbou, která má horní hranici nejméně deset let. Jedná se o „trestné činy proti republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci, trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy, trestný čin vyzvědačství a také ty zvláště závažné zločiny, jejichž skutková podstata souvisí s terorismem“.⁷⁴ Širší využití by muselo být podepřeno změnou právní úpravy, o což se však novelizace trestního řádu nepokouší. Důvodem pro rozšíření pravomoci v otázce zpravodajské techniky je zejména možná neopakovatelnost a jedinečnost informací získaných zejména odposlechy. Výhrada důležitého zájmu, kdy si ZS může sama zvážit, zda informace o možném spáchání TČ poskytne, nebo upřednostní jiné státní zájmy, zde zůstává zachována. Garance vycházející ze zákonných podmínek použití zpravodajské techniky považuje za dostatečné pro dvě ze tří zpravodajských služeb, nicméně u Úřadu pro zahraniční styky a informace je zásadním doplnění vlastního zákona. Dokud nebudou upraveny obdobné záruky, jako je tomu u BIS a VZ, není možné důkazně využít informace ÚZSI v trestním řízení.

Evropská judikatura, jíž se tato práce detailněji nezabývá, v otázce zásahů do soukromého života zdůrazňuje zejména jasnost a předvídatelnost právní úpravy (podmínka legality) a nutnost sledovat jeden nebo více legitimních zájmů (podmínka legitimacy). Zásah do práv občanů musí být také v dané situaci nezbytný (zásada proporcionality). Záruky, které musí platná vnitrostátní úprava splňovat, jsou dány vymezením okruhu osob a skutkových podstat TČ umožňujících použití ZT, prostředky, jež lze použít, omezením doby nasazení ZT, procesem povolování, vyhodnocování a uchovávání (zabezpečení) zaznamenaných údajů, průběžnou kontrolou a možností domáhat se přezkumu zákonnosti nařízení a provádění ZT (včetně konkrétních informací o uskutečněné ZT). Evropská legislativa i v dalších rozhodnutích Evropského soudu pro lidská práva akcentuje právo na spravedlivý

⁷⁴ ČESKO. *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, Poslanecká sněmovna, sněmovní tisk č. 642/0, 2019, s. 19.*

proces a zdůrazňuje, že samotná legalita pořízení odposlechů neopravňuje snížení spravedlivosti trestního řízení.

V části speciální důvodové zprávy se k navrhovaným změnám v § 89 trestního řádu doplňuje, že pouze informace, jež jsou získané srovnatelnými instituty upravenými v trestním řádu, mohou být využity jako důkazy v trestním řízení. Zpravodajských prostředků, pro něž toto neplatí, se novelizace nijak nedotkne. Při výběru okruhu trestných činů byl kladen důraz na závažnost trestné činnosti a aktuálnost bezpečnostní hrozby. Informace pocházející z činnosti zpravodajských služeb použitelné jako důkaz v TŘ jsou omezeny novelou na poznatky získané z forem ZT uvedených v § 8 odst. 1 písm. a) až c) zákona o BIS a v § 8 odst. 1 písm. a) až c) zákona o VZ.⁷⁵ Skutečnost, že společně s informací použitelnou jako důkaz by musely být předány i doprovodné písemnosti o způsobu získání informace, je další garancí z hlediska verifikovatelnosti v trestním řízení. Výčet těchto písemností, zahrnující například žádost o povolení ZT, rozhodnutí o této žádosti a záznamy o soudní kontrole, je pouze demonstrativní, proto může zpravodajská služba z vlastní iniciativy doplnit další relevantní materiály, pokud by mohly mít význam pro trestní řízení. Velice důležitá ve vládním návrhu je podmínka subsidiarity zpravodajských informací. Použitelnost zpravodajských informací jakožto důkazů je omezena pouze na případy, kdy by získání bylo jiným způsobem ztížené nebo nemožné. Samotné nasazení ZT v platné právní úpravě BIS a VZ už obsahuje tento princip subsidiarity, kterým se obě zpravodajské služby musejí řídit, pro účely trestního řízení však tento princip nadbytečný není, informace by díky novelizace procházely dvojím sítím v informačním toku směrem k OČTŘ. Skrytým důvodem za principem subsidiarity je zde varianta, že zaznamenané informace jsou neopakovatelné, případně by jejich získání jiným orgánem znamenalo vynaložení úsilí či nákladů v nepřiměřené výši.⁷⁶ V momentě, kdy dojde k předání informace OČTŘ, by se s ní mělo nakládat jako s informací získanou obdobným institutem v trestním řádu. Díky tomuto pravidlu by v případě zjištění, že předaný záznam obsahuje rozhovor obviněného s obhájcem, z důvodu nepřipustnosti došlo k jeho zničení.

⁷⁵ Tyto instituty odpovídají § 86 až 87c, § 88, § 88a, § 158d zákona o TŘS.

⁷⁶ ČESKO. *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, Poslanecká sněmovna, sněmovní tisk č. 642/0, 2019, s. 52.*

Speciální část v otázce změn zákona o ZS objasňuje, že zpravodajské služby jsou činné tehdy, jestliže existuje bezpečnostní riziko, a to bez ohledu na to, zda jí sledovaná činnost naplňuje znaky skutkové podstaty některého trestného činu.⁷⁷ Stejně jako při předávání informací podle platného odst. 3 § 8 zákona o ZS platí i zde výhrada důležitého zájmu. ZS nemusejí informaci předat, jestliže by předáním došlo k ohrožení zájmu sledovaného zpravodajskou službou. Nebezpečí z prodlení, tak, jak ho chápe trestní řád, se tak u této informační výměny nepředpokládá a nesankcionuje. Dále má být zakotveno, aby k výměně informací ZS se státními orgány a policejními orgány docházelo vždy prostřednictvím ředitelů zpravodajských služeb. Stávající právní úprava znamená, že pro BIS by se novelizací nic nezměnilo. Návrh reaguje přímo na kritiku ingerence politických špiček do procesu povolování použití ZT.

Zajímavým z hlediska analogie je výčet skutkových podstat trestných činů v § 88 odst. 1, pro něž je možné nařídit trestněprávní odposlech. Trestní řád připouští situaci, kdy jsou odposlechy provedené v jedné trestní věci, ale je možné je využít jako důkaz ve věci jiné. Trestný čin, pro něž je vedeno trestní stíhání, musí však i v takovém případě splňovat podmínku uvedení v § 88 odst. 1 (s výjimkou varianty, kdy s odposloucháváním souhlasí uživatel odposlouchávané stanice).

V závěrečné zprávě z hodnocení dopadů regulace (RIA) je zpracován návrh variant řešení a jejich vyhodnocení. Zde byly izolovaně komentovány a hodnoceny varianty nepřijetí, přijetí a částečného přijetí novelizace trestní a zpravodajské legislativy. Základním zdůrazňovaným principem je zde princip ochrany zpravodajských informací (toto je hlavním důvodem pro zachování zásady výhradního zájmu ZS). Ve věci první je řešeno vymezení konkrétních zpravodajských služeb, jež by měly oprávnění předat zpravodajské informace OČTŘ. Varianta 0, bez novelizace, by stejně jako doteď neumožňovala předání důkazních informací ani v případě zvláště závažné trestné činnosti, tato by se brala pouze jako podpůrná informace pro další činnost policie. Varianta 1, autory novely vyzdvihovaná z hlediska zamýšlených cílů novelizace, by měla za následek

⁷⁷ ČESKO. *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, Poslanecká sněmovna, sněmovní tisk č. 642/0, 2019, s. 57.*

uzákonění předávání informací pro účely dokazování v trestním řízení všemi třemi zpravodajskými službami, což je ovšem podmíněno existencí vlastního speciálního zákona Úřadu pro zahraniční styky informace, jenž by adekvátně reguloval použití zpravodajské techniky, jako je tomu u zbývajících ZS. Varianta 2, autory novely realisticky doporučovaná, logicky uvažuje s důkazním využitím informací pouze od původců BIS a VZ. V otázce vymezení trestních věcí je variantou 0 zachování současné platné úpravy, jež důkazní použití informací ZS ve všech trestních věcech vylučuje. Variantou 1 by bylo umožněno použití takových důkazů u všech trestných činů, a to s odůvodněním, že zpravodajské služby z povahy své práce nezabezpečují informace o méně závažné trestné činnosti, a proto netřeba je omezovat. Toto je ale v rozporu s evropskou judikaturou. Varianta 2 je zúženou obdobou varianty předchozí a je doporučena ke přijetí autory novely. Vymezuje okruh TČ na ty obsažené v Hlavě IX a Hlavě XIII zvláštní části trestního zákoníku, TČ související s terorismem a trestný čin vyzvědačství. Toto nastavení by mělo splnit podmínku obsaženou v nálezů Ústavního soudu o existenci bezprostřední hrozby nebezpečí České republiky.⁷⁸ V otázce druhu stanovené informace použitelné jako důkaz v trestním řízení umožňuje varianta č. 1 použití jakékoliv informace získané zpravodajskými prostředky, zatímco varianta č. 2 omezuje okruh použitelných institutů na několik druhů zpravodajské techniky. Varianta 3 ještě úžeji omezuje výčet institutů pouze na odposlechy a záznamy údajů o telekomunikačním, radiokomunikačním a jiném obdobném provozu. Nejvelkorysejší varianta č. 1 by za stávající právní úpravy znamenala pokračující ingerenci ministra obrany v případě předávání informací Vojenským zpravodajstvím. Naproti tomu širší výčet zpravodajských prostředků zde podle odůvodnění není na škodu, protože využití jiných prostředků, např. krycích dokladů, v trestním řízení si lze těžko představit. Varianta č. 2 odpovídá navrhované novelizaci. Varianta č. 3 by znemožnila důkazní využití informací plynoucích ze sledování osob a věcí či z nakládání se zásilkou. Stručně je diskutována i možnost změny právního postavení zpravodajských služeb, jestliže by získaly postavení policejního orgánu při prověřování některých trestných činů.

⁷⁸ ČESKO. *Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA) k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, Poslanecká sněmovna, sněmovní tisk č. 642/0, 2019, s. 25.*

Doposud mohou ZS vystupovat jako OČTŘ pouze ve vztahu ke svým vlastním příslušníkům.⁷⁹ V tom, že mimo tuto pravomoc nemohou ZS vystupovat jako policejní orgány nedostatek spatřován není. Varianta č. 1 uvažující o přiznání takových pravomocí v omezeném okruhu závažné trestné činnosti dává za příklad některé zahraniční ZS (např. Polsko, Rakousko). Takovým výrazným zásahem do účelu a působnosti práce zpravodajských služeb by byly vyřešeny výhrady týkající se právě rozdílného účelu získávání informací ZS a OČTŘ. Tato varianta by ovšem vyžadovala změnu koncepce práce ZS v České republice a personální i finanční náklady spojené s novou zákonnou problematikou. Vzhledem k předpokládané nízké četnosti případů se takové rozsáhlé systémové změny nedoporučují. Navrhovaná novela předpokládá, že změnou trestního řádu a zákona o ZS nedojde k výraznému administrativnímu zatížení dotčených subjektů.⁸⁰

Součástí stanoviska legislativní rady vlády bylo také vyjádření zmocněnkyně pro lidská práva, jež požadovala, aby samotnému předání zpravodajských informací OČTŘ pro účely trestního řízení předcházelo povolení soudcem. V případě, že by tomu tak nebylo, požadovala tento institut z novely vypustit. Předkladatel novely toto však považuje za nadbytečné, protože samotné nasazení ZT vyžaduje soudní povolení a v rámci trestního řízení o vině a trestu soudce vždy rozhoduje o přípustnosti jednotlivých důkazů a hodnotí je jednotlivě i dohromady. Přizvání dalšího soudce do rozhodovacího procesu by zkomplikovalo využitelnost zpravodajských informací a bylo by nutné určit vztah rozhodnutí takového soudce k soudci rozhodujícím v TŘ.⁸¹

3.3 Kritické ohlasy novely – vládního návrhu č. 642/0

Tato kapitola se věnuje přílohám sněmovního tisku č. 642/0, jimiž jsou pozměňovací návrh poslance Dominika Feriho, připomínky České advokátní komory (dále jen ČAK) a také otevřený dopis advokátů směřovaný PS ČR. Tyto

⁷⁹ § 161 odst. 4 zákona o TŘS.

⁸⁰ ČESKO. *Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA) k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, Poslanecká sněmovna, sněmovní tisk č. 642/0, 2019, s. 31.*

⁸¹ ČESKO. *Stanovisko předsedkyně Legislativní rady vlády k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, 2019, s. 2.*

vybrané dokumenty nastiňují odezvu vyvolanou novelou od jejího rozeslání poslancům v listopadu 2019 až do jejího prvního čtení v lednu 2021.

3.3.1 Pozměňovací návrh k vládnímu návrhu č. 642/0

Poslanec Dominik Feri předložil svůj pozměňovací návrh k vládnímu návrhu ve stejný den, kdy byl návrh zákona rozeslán poslancům, jedná se tedy o bezprostřední reakci jednoho poslance na novelu. Pozměňovací návrh⁸² se zaměřil výhradně na část novelizace týkající se důkazního použití zpravodajských informací. Poslanec jako důvody pro navržení novely vidí jednak chybějící nástroje pro efektivní boj proti terorismu a jednak snahu o bližší a provázanější spolupráci ZS s orgány činnými v trestním řízení. Kontruje svým názorem, že navrhovaný významný zásah do soukromí občanů není za stávající bezpečnostní situace, kdy ČR nečelí závažné hrozbě, odůvodnitelný.⁸³ Poslanec Feri vyjadřuje své obavy z možné koncentrace moci v rukou policie a zpravodajských služeb. S odvoláním na nálezy ÚS sp. zn. I. ÚS 3038/07 ze dne 29.02.2008 dovozuje, že požadavek ÚS na doplnění zákonného zmocnění pro užití zpravodajských informací v TŘ nelze v kontextu rozhodnutí vnímat izolovaně, ale pouze ve vztahu k nutné existenci aktuální bezpečnostní hrozby. Navrhuje, aby hledisko bezprostřednosti hrozby a z něj plynoucí legitimita zásahu do práv a svobod občanů byly posuzovány i v případě, kdy zákonná úprava bude existovat, tedy za všech okolností. Pozměňovací návrh vytýká zákonodárcům, že opomenuli vysvětlit, proč se účinná právní úprava v otázce předávání informací ZS policejním orgánům jeví jako nedostatečná. Zatímco trestní řád stanoví pro vybrané instituty získávání informací přísné podmínky ať už pro nařízení odposlechu nebo pro jejich kontrolu, u odposlechu prováděného ZS jsou podmínky mírnější. Použití informací jimi získaných směrem k trestnímu řízení by tak muselo být přesvědčivě odůvodněno, což se z pohledu poslance Feriho v předkládané novele nestalo.

⁸² PS PČR. Pozměňovací návrh k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (Sněmovní tisk 642): *Vypuštění možnosti využití informací zpravodajských služeb k provedení důkazu v trestním řízení*, 2019.

⁸³ s. 2-3 Tamtéž.

3.3.2 Připomínky ČAK k vládnímu návrhu č. 642/0

Česká advokátní komora sepsala v květnu roku 2019 připomínky k materiálu chystané novely, jako zpracovatel je v podpisové části označena paní Mgr. Petra Vrábliková.⁸⁴ Tyto připomínky jsou argumentačně bohatší než stručný poslanecký pozměňovací návrh. Je zde uváděna zásadní připomínka navrhuující zcela vypustit novelizační bod 4 části druhé novely, jenž se týká rozšíření okruhu důkazů získaných zásahem do základních lidských práv zpravodajskými službami. Dokument uvádí, že navrhované změny nejsou dotažené do konce, když je měněn výčet institutů, jež je možné užít jako důkaz v trestním řízení, ale ne způsoby, jimiž mohou být důkazy opatřovány. V konkrétním případě se zaměřuje na situaci, kdy by zpravodajskými odposlechy docházelo k zaznamenávání komunikace mezi advokátem a klientem. Zásada důvěrnosti komunikace mezi advokátem a jeho klientem je ustanovena v § 21 zákona o advokacii, jenž je stejné právní síly jako chystaná právní úprava.⁸⁵ Ochrana diskrétnosti tohoto vztahu však v novele není upravena tak, jak je tomu u vztahu obhájce a obviněného. Česká advokátní komora zdůrazňuje, že snahy o zaznamenávání komunikace mezi advokátem a klientem či mezi obhájcem a obviněným (popř. obžalovaným) je třeba zarazit už v počátku, a ochrana této důvěrnosti je klíčovou pro zachování práva na spravedlivý proces a základů právního státu.

Dokument nadále vytýká chystané novele přehlížení nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3038/07 i s jeho závěry, když navrhuje úpravy trestního řádu bez současné úpravy zákonů upravujících činnost zpravodajských služeb. Procesní podmínky povolování zásahů do základních práv občanů jsou v případě ZS mírnější a bez jejich změny tak údajně nedává smysl uvažovat o rozšíření pravomocí pro jejich využití v TŘ. Novela se také pokouší omezit princip oddělovacího imperativu moci výkonné a zpravodajských služeb, aniž by v důvodově zprávě vysvětlovala pohnutky této úpravy, pouze argumentuje intencemi ochrany před závažnou TČ představující bezpečnostní riziko (např.

⁸⁴ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Připomínky ČAK k materiálu s názvem: Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony*, 2019.

⁸⁵ ČESKO. Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii.

terorismus), což bývá využíváno jako záminka. Nelze přitom předpokládat, že by navrhovaná právní úprava měla předejít takovému nebezpečí.⁸⁶ Ve výčtu TČ, pro něž by bylo možné akceptovat odposlechy ZS jako důkazy v TŘ,

Připomínkový materiál shrnuje, že použití zmíněných důkazů je z principu nepřijatelné. V odkazovaném nálezu ÚS se nicméně nalézá i možnost vývoje právní úpravy směrem k využitelnosti informací ZS v TŘ, jestliže by ČR bezprostředně čelila hrozbě terorismu. Toto by však bylo možné pouze za předpokladu, že by stávající legislativa nebyla dostatečná, což se nepotvrzuje. I za stávajících podmínek mohou policejní orgány reagovat na zpravodajské operativní informace v řádu hodin, což jim umožňuje činit úkony OČTŘ rychle a efektivně, stejně jako uvažovat o co nejrychlejším nasazení operativně pátracích prostředků pro opatření důkazů. Je zde dovozováno, že pouze v případě, kdy takto dle § 158 písm. d) zákona o TŘS postupovat nelze kvůli nebezpečí z prodlení, je možno v krátkém časovém úseku (ČAK zde specifikuje 2 dny) uvažovat o důkazním použití získaných zpravodajských informací. Delší doba by již byla dostatečná pro realizaci dokazování podle trestního řádu.

Velká část připomínek je zaměřena na procesní stránku odkazující na praxi OČTŘ v trestním řízení před soudem. Vedle informací získaných operativně pátracími prostředky je nutné dokládat příslušné žádosti o povolení a samotné povolení soudu včetně doby, na kterou byly instituty schváleny, doprovodné písemnosti jako jsou přepisy hovorů předcházející či následující zaznamenané události, případně je vyžádán i výslech příslušníků specializovaného útvaru za účelem posouzení zákonnosti a nezbytnosti prostředků získání důkazů. Novelizace takovou situaci, kdy si OČTŘ nebo soud vyžádá další informační prameny o nezbytnosti nasazení ZT. Dokument se dále zamýšlí nad četností případů, kdy bude sama zpravodajská služba ochotna předat policii vedle záznamů použitelných jako důkaz také příslušné soudní povolení, nebo tak odmítne učinit, protože by tím odhalila jiný důvod nasazení zpravodajské techniky. Nedoložení zákonnosti důkazního pramene by znamenalo právní napadnutelnost v trestním řízení, zejména obavy ze zneužití pravomocí. Výhradní rozhodovací

⁸⁶ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Připomínky ČAK k materiálu s názvem: Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony*, 2019, s. 2 a 5.

pravomoc ZS o poskytnutí a neposkytnutí materiálu je zde vnímána jako prostředek libovůle státní moci.

Důkazní použitelnost zpravodajských informací je podmíněna vedením trestního řízení, může tak teoreticky dojít k situaci, kdy sice bude TŘ vedeno pro jeden z vyjmenovaných TČ, ale v rámci dokazování se zjistí informace použitelné jako důkaz pro TČ, jenž se skutkovými podstatami navrhovanými v § 89 odst. 3 nespojuje. Ačkoliv trestní stíhání bude vedeno pro jiný TČ, *de iure* by platilo opatření důkazů v příslušném právním rámci.⁸⁷ Česká advokátní komora kritizuje v závěru svého dokumentu skutečnost, že bod týkající se novely zákona o TŘS byl předložen společně s úpravou zákona o Policii ČR ministerstvem vnitra. K předložení dochází v době, kdy ministerstvo spravedlnosti připravuje vlastní rozsáhlý koncept nového trestního řádu, jenž s doslovným přiznáním využitelnosti zpravodajských informací jako důkazů v trestním řízení nepočítá.⁸⁸

3.3.3 Otevřený dopis advokátů k vládnímu návrhu č. 642/0

Otevřený dopis členům Poslanecké sněmovny České republiky z března 2020 před plánovaným prvním čtením novely oslovuje všechny členy PS a vyjadřuje znepokojení zástupců advokacie nad navrhovanými zásahy do svobod občanů.⁸⁹ V bodě 2 dokumentu, jenž se týká možného využití informací od ZS v trestním řízení, namítá, že by výrazně vzrostlo riziko manipulace s důkazy a ztížila by se jejich přezkoumatelnost. Nižší míra kontroly činnosti ZS je v ČR dána absencí jejich výkonných pravomocí. V případě navrhované novelizace by došlo k prolomení zásad chránících občany před svévolí státních orgánů. Dokument označuje platnou právní úpravu ve věci jako zcela dostatečnou. Ve věci shromažďování důkazů v trestním řízení se tedy jedná o vlastní práci OČTŘ, již mohou TŘ zahájit na základě podnětu zpravodajské služby. Důkazy získané prostředky, kterými za tímto účelem policie disponuje dle zákona o TŘS, se totiž

⁸⁷ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Připomínky ČAK k materiálu s názvem: Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony*, 2019, s. 3-5.

⁸⁸ Rekodifikace trestního práva procesního, verze aktuální ke 14.10.2022, dostupné na <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>

⁸⁹ Otevřený dopis členům Poslanecké sněmovny České republiky ze dne 8. 3. 2020. Věc: tisk 642 – vážné průlomky do záruk občanských svobod a právního státu [online]. 2020. Dostupné z: <https://iure.org/d/15/tiskova-zprava-navrh-novych-pravomoci-policie-nove-role-zpravodajskych-sluzeb-narazi-na-stopku-pr>.

vyznačují soudně přezkoumatelnou pravostí a věrohodností. Na závěr dokumentu je vzpomínán náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3038/07, konkrétně důraz kladený na co možná nejpřísnější oddělení jednotlivých složek za účelem ochrany ústavních hodnot. Stávající účinnost trestního řízení je hodnocena jako dostatečná, návrh nové právní úpravy nadbytečný i z hlediska příznivé bezpečnostní situace v České republice.

4 Návrhy de lege ferenda

Z hlediska teorie tvorby práva je velice důležitý formální aspekt, který se týká podoby a struktury právních norem a odráží v sobě princip právní jistoty. Zásadami důležitými po formální stránce jsou normativnost, prospektivnost (působení do budoucna), předvídatelnost (zejména následků určitého chování adresátů), určitost (adresát musí vědět, co se po něm požaduje), srozumitelnost (míněno obecná srozumitelnost širokému okruhu adresátů z řad veřejnosti) a bezrozpornost práva.⁹⁰ Právní jazyk užitý při tvorbě práva by měl být strohý až suchopárný a úsporný (ale nikoliv na úkor srozumitelnosti). Výrazy by měly být jednoznačné, stejně tak výklad norem, a požaduje se jazyková věcnost. Je nezbytné také zvážit souvislosti a vzájemnou provázanost právní normy s ostatními předpisy, např. také souladnost s právními předpisy vyšší právní síly včetně ústavy a mezinárodních smluv, jimiž je ČR vázána. Důležité je zde také pravidlo vyplývající z judikatury, podle něhož poznámky pod čarou nejsou normativního charakteru, ale pouze legislativní pomůckou.⁹¹

Legislativní pravidla vlády ČR v článku 2 stanovují obecné požadavky pro tvorbu právního předpisu. Samotné přípravě právního předpisu předchází analýza aktuálního právního stavu, v rámci níž je zhodnocena i nezbytnost tento právní stav měnit a případná chybějící právní úprava. Dle je zde zdůrazňován požadavek souladnosti s předpisy vyšší právní síly, jmenovitě též s nálezy Ústavního soudu, s mezinárodními smlouvami a právem Evropské unie. Zároveň mezi požadavky na právní předpis řadí požadavek na přehlednost, jednoznačnost, srozumitelnost, jazykovou a stylistickou bezvadnost.⁹²

Právní úprava zaměřená na činnost zpravodajských služeb představuje určitá specifika. Po obsahové stránce musí opatrně citlivě vyvažovat závazky zajištění národní bezpečnosti a demokratických principů s respektováním práv a svobod jednotlivce. Rovnováha mezi kolektivními a individuálními zájmy a mezi bezpečností a svobodou (v tomto případě vztaženou na soukromí) je založena na

⁹⁰ BOHÁČ, Radim et al., *Legislativní proces (teorie a praxe)*, 2011, s. 42.

⁹¹ SLÁDEČEK, *Obecné správní právo*, 2005, s. 74-75.

⁹² ČESKO. *Legislativní pravidla vlády ČR*.

principu proporcionality. Právní úprava ZS musí být především jasná, předvídatelná a dostupná, aby podle ní mohli občané regulovat své chování.⁹³

V oblasti mezinárodního terorismu funguje už nyní těsná spolupráce mezi zpravodajskými službami a policií. Vzhledem k oddělovacímu imperativu se jedná o platformu pro výměnu informací, jež může založit důvod pro zahájení úkonů v trestním řízení policií. Institucí odpovědnou za soustřeďování a vyhodnocování takových relevantních informací vláda již v roce 2006 stanovila Bezpečnostní informační službu⁹⁴, tato potřeba koordinace zde tedy s ohledem na bezpečnostní situaci byla již před bezmála dvaceti lety.

Vzhledem k pravděpodobné neopakovatelnosti zaznamenaného odposlechy prováděnými zpravodajskými službami je logické zvažovat úpravu legislativy směrem k jednodušší, ale stále zákonem výrazně omezené, využitelnosti zpravodajských informací. Mohou nastat případy, kdy samotné předání operativní informace OČTŘ nemusí být dostatečné a může znamenat vážné riziko pro bezpečnost státu. Globální hrozby spojené s migrací mohou mít za následek zachycení důležitých informací nejen prostřednictvím kontrarozvědky, ale také rozvědné zpravodajské služby. Zde však lepší využitelnosti brání chybějící vlastní zákon, jenž by poskytoval záruky zákonnosti a soudní kontroly srovnatelné s trestním řádem při využívání zvláštních prostředků získávání informací.

Požadavek na omezení okruhu trestných činů v případné novelizaci trestního řádu, pro něž je možné odposlech (a některé další instituty) jako důkaz v TŘ využít, je legitimní vzhledem k míře zasahování do práv jednotlivců.

Ve věci novelizace širšího využití zpravodajských informací proti sobě vystupují některé protichůdné chráněné zájmy a bezpečnostní cíle. Vedle zmiňované svobody jednotlivce, jeho práva na soukromí, národní bezpečnosti, demokratických principů a ochrany osob je zde také požadavek na ochranu utajovaných informací a metod, prostředků a zdrojů činnosti zpravodajských služeb. Z důvodu možného ohrožení zpravodajských akcí tak dokonce Bezpečnostní informační služba vystupovala v připomínkovém řízení proti navrhované novele zákona o PČR (a dále zákona o TŘS a zákona o ZS), zejména

⁹³ MICHÁLEK et al., *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*, 2021, s. 78.

⁹⁴ POKORNÝ, *Základy právní úpravy činnosti zpravodajských služeb*, 2007, s.20.

proti navrhované povinnosti postoupit společně s důkazními informacemi listiny dokazující zákonnost nasazení vybrané zpravodajské techniky.⁹⁵

4.1 Trestní řád

V původním vládním návrhu č. 642/0 byl před zásahem Legislativní rady vlády okruh trestných činů, pro něž je přípustné uvažovat o důkazním použití zpravodajských informací, upraven v novém odst. 3 § 89 takto:

„(3) Informace získaná zpravodajskými službami podle zákonů upravujících jejich činnost na základě použití zpravodajské techniky spočívající ve vyhledávání, otevírání, zkoumání nebo vyhodnocování dopravovaných zásilek, v odposlouchávání nebo zaznamenávání telekomunikačního, radiokomunikačního a jiného obdobného provozu, ve zjišťování údajů o telekomunikačním, radiokomunikačním a jiném obdobném provozu, nebo v pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů, může sloužit jako důkaz, jen pokud

a) je vedeno trestní řízení pro trestný čin, pro který by bylo možné povolit nebo nařídit použití obdobného institutu upraveného v trestním řádu (§ 86 až 87b, § 88, § 88a a § 158d), a

b) jde o informaci, jejíž získání jiným způsobem by bylo neúčinné nebo podstatně ztížené.“

Namísto taxativně vyjmenovaných skutkových podstat zvláště závažné TČ v trestním zákoníku zde původní návrh volí cestu per analogiam legis, kdy konstatuje použití ve vybraných případech TČ vycházejících z trestního řádu, jako je tomu u operativně pátracích prostředků policie. Tímto postupem by se oproti návrhu Legislativní rady vlády rozšířil významně okruh uvažované trestné činnosti například o kriminalitu spojenou s ohrožením ekonomických zájmů státu. Uvedená právní norma aprobejuje použití vybraných institutů zpravodajské techniky, když užívá slovního obratu „může sloužit jako důkaz“. Zajištěno je rovněž předchozí povolení soudcem na základě písemné žádosti. Původně zamýšlený široký okruh

⁹⁵ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Stanovisko České advokátní komory k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, 2020.*

TČ by mohl být namísto taxativního výčtu skutkových podstat či analogie s právní úpravou operativně pátracích prostředků nahrazen pouze demonstrativním seznamem zpravodajských prostředků, jež lze pro účely důkazního použití informací ZS zvažovat (jako je tomu v § 89 odst. 2 trestního řádu). Bylo by na státním zástupci v rámci přípravného řízení nebo na soudci v rámci trestního řízení, zda by připustil další okolnosti zákonného získávání informací a jejich předávání OČTŘ extenzivním výkladem pramene práva.

Stávající platná právní úprava by zároveň již nyní měla připouštět parciální využitelnost zpravodajských informací v trestním řízení, jestliže lhůta pro proces nasazení operativně pátracích prostředků, kterými by bylo možné a účelné důkazy opatřit orgány činnými v trestním řízení, je příliš krátká a informace získaná ZS byla neopakovatelná (tedy by hrozilo nebezpečí z prodlení). Zároveň takový důkaz nesmí stát samostatně v rámci dokazování, ale měl by vždy být podpořen dalšími důkazy, jež nejsou vzájemně v rozporu.

Bez výjimky je nutné ošetřit nepřípustnost nejen vyhodnocování, ale už samotného zaznamenání hovoru (odposlechu) mezi advokátem a jeho klientem, protože právo na právní pomoc je zakotveno jak v zákoně o advokacii, tak v LZPS.⁹⁶

4.2 Zákony upravující činnost ZS

Zrcadlově k úpravám provedeným v trestním řádu by i ve střečovém zákoně o ZS mělo být zakotveno možné využití informací, u nichž je původcem zpravodajská služba, policejním orgánům v trestním řízení. Jednalo by se o rozšíření pravomocí BIS a VZ směrem do pro ně nezamýšlené oblasti českého práva. Samotné zpravodajské služby by navíc mohly rozhodnout, zda v případě zvláště závažné trestné činnosti důkazní materiál postoupí OČTŘ, nebo jej v zájmu důležitého zájmu chráněného zpravodajskou službou nepředají. Někteří zástupci advokacie v zachování výhrady důležitého zájmu vidí možné riziko manipulace s důkazy. V případě, že by byl bod týkající se výhrady důležitého zájmu vypuštěn, znamenalo by to omezení rozhodovacích pravomocí ZS a ty by měly povinnost

⁹⁶ VALENTA, *Vybrané aspekty odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu*, 2022, s. 92.

předat policii všechny možné důkazy o zákonem dané trestné činnosti (což by vzhledem k navrhovanému demonstrativnímu výčtu bylo velmi problematické a značně by tím utrpěla právní jistota a předvídatelnost právní úpravy). Taková změna legislativy by měla za následek navýšení personální a administrativní zátěže dotčených zpravodajských služeb a zřejmě by bylo nutné také doplnit působnost BIS a VZ v § 5 zákona o ZS. Úvahy tohoto typu by musely být výsledkem dlouhodobé odborné debaty o odlišnostech způsobu práce policie a zpravodajských služeb a o jejich efektivitě při boji s terorismem a obdobně závažné trestné činnosti. Presumuje se z příkladů jiných evropských právních řádů, že k předávání důkazních informací pro TŘ by docházelo ve velmi vzácných případech. Pokud by však byla zpravodajská služba povinna poskytnout informace pocházející např. z odposlechu, protože vzbuzují podezření na spáchání TČ uvedeného ve zvláštním předpisu, četnost těchto předání by se zvýšila. Bylo by otázkou k řešení, zda by tato povinnost vyhledávat důkazy o páchání vybrané trestné činnosti nezakládala příslušnost BIS a VZ k policejním orgánům dle § 169 zákona o TŘS, nicméně ZS by důkazy aktivně nevyhledávaly ani je neprováděly. Staly by se takovou právní úpravou podpůrným nástrojem policejních orgánů. Zároveň s tím by se rozšířil okruh osob, jež by se měly seznamovat s citlivými či přímo utajovanými informacemi. V neposlední řadě by důkazní či pomocné využití žádostí o povolení ZT a soudního povolení ZT způsobilo možnou změnu argumentace autorů z řad příslušníků ZS směrem ke stručnosti v těchto dokumentech z důvodu lepšího zakrytí metod či zájmů sledovaných zpravodajskou službou.

Při tvorbě nové legislativy je důležitá podmínka existence aktuálního nebezpečí a shodný zákonný režim, společně s garancemi, který bude platit bez ohledu na původce informace. Klíčová je zde verifikovatelnost zákonnosti, subsidiarita využití zpravodajských odposlechů jako důkazu v TŘ.

Výše jmenované platí pro civilní kontrarozvědku, BIS, a civilní a vojenskou kontrarozvědku, VZ. Úřadu pro zahraniční styky a informace není momentálně vzhledem k absenci vlastního zpravodajského zákona možné přiznat pravomoci k nasazování zpravodajských odposlechů a dalších institutů, jimiž rozvědku nedisponuje. Do budoucna to však, při doplnění legislativy vyloučené není vzhledem k provázanému světu s výrazným přeshraničním pohybem osob i zboží.

Skutečnost, že česká civilní rozvědka je upravena v porovnání s dalšími dvěma zpravodajskými službami pouze rámcově, není ničím překvapivým a jedná se o častou praxi. Detailnější právní úprava by zde byla kontraproduktivní, či dokonce riziková, mimo území vlastního státu se dá u rozvědky mluvit o činnosti *extra legem*. Na území cizích států pracuje ÚZSI autonomně a řídí se zvykovými pravidly a obecným směřováním české zahraniční politiky.⁹⁷ V souladu s historicko-společenskými zvyklostmi v České republice se dá říci, že ani ÚZSI, ani další české zpravodajské služby by neměly být nadány výkonnými pravomocemi, natož legálním užitím donucovacích prostředků. Činnost zpravodajských služeb směrem k OČTR spočívá stále ještě v informační výměně umožňující jim kvalifikovaně realizovat úkoly, které spadají do jejich působnosti.

⁹⁷ MICHÁLEK et al., *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*, 2021, s. 83-85.

Závěr

Legislativa zpravodajských služeb v rámci bezpečnostního systému země je živý a neskončený proces. Rovnováha mezi zásahy do práv a svobod občanů a mezi bezpečností se nikdy nepřestane hledat a je pro různé pravomoci a specifické prostředky získávání informací státních orgánů různá. Jedině v případě závažné trestné činnosti lze uvažovat o prolomení ústavně-právních hodnot za účelem hledání efektivních nástrojů pro boj proti těm nejzávažnějším trestným činům. Nicméně stávající legislativa v oblasti trestního práva a zpravodajských služeb využití informací pocházejících od zpravodajských služeb, případně ze zpravodajské techniky, jakožto důkazů v trestním řízení nepředvídá, kulminaci státní moci tímto způsobem nepředpokládá a obecně vzhledem k příznivé bezpečnostní situaci v ČR takovou možnost znemožňuje.

Nasazení zpravodajské techniky podle speciálních zákonů zpravodajských služeb neposkytuje takové garance jako srovnatelné instituty upravené v trestním řádu. Další limitace plynou ze samotné podstaty činnosti zpravodajských služeb, jako je například povinnost chránit utajované informace, zdroje, metody a prostředky vlastní činnosti. Jakoukoliv spolupráci ZS a policie je navíc nutné posuzovat z hlediska zásady enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí a principu oddělovacího imperativu.

Odposlechy jsou mocným nástrojem při odhalování trestné činnosti. Platná legislativa v otázce využitelnosti informací poskytnutých ZS orgánům činným v trestním řízení jako důkazů v TŘ nedostačuje a argument, že změna zákonů není potřeba, protože v tuzemsku nehrozí aktuální bezpečnostní riziko, je zcestný či alespoň krátkozraký. Úkol právních předpisů je zčásti také profylaktický, stát, jenž by se změnou legislativy čekal až ex post bezpečnostního incidentu, by neplnil dostatečně svou roli směrem k ochraně obyvatel. Preferovanější je ve věci novelizace přístup ex ante. Pro rozšíření pravomocí ZS v poskytování informací důležitých pro trestní řízení hovoří také možná neopakovatelnost zaznamenaného. Sama o sobě nicméně nedostačuje, informace využitelné jako důkaz a způsob jejich získání by měly splňovat garanční záruky srovnatelné s obdobnými instituty získání informací uvedenými v trestním řádu. Aplikují se zde jak obecné zásady dokazování, tak požadavky na přezkoumatelnost důkazů,

průkaznost a zejména zákonnost a proporcionalitu jejich získání. I přes uvedené navrhované legislativní změny lze dovodit, že se úprava bude týkat pouze velice malého množství případů. Jestliže zůstane zachována výhrada důležitého zájmu zpravodajské služby, umožňující ZS zvážit, zda informaci využitelnou jako důkaz v TŘ předat OČTŘ, nebo nepředat, půjde četností o opravdu velmi výjimečný jev týkající se pouze té nejzávažnější trestné činnosti typu terorismus aj.

V nejbližší době by měl být představen návrh zvláštního zákona Úřadu pro zahraniční styky a informace, který bude dalším zajímavým pramenem pro sledování dalšího směru vývoje legislativy zpravodajských služeb v České republice. Koncepční změny trestního řádu zase připravuje ministerstvo spravedlnosti, nicméně ani jeden z těchto dokumentů nebyl v době psaní této práce k dispozici.

Autorka rozdělila tuto práci do čtyř částí. Část první byla věnována stručné historii zpravodajských služeb na území dnešní České republiky a legislativnímu ukotvení jak zpravodajských služeb, tak i Policie ČR. Jelikož se práce týká zákonných limitů, konkrétněji ve věci využitelnosti zpravodajských odposlechů v trestním řízení, byla i analýza platné legislativy prováděna s důrazem na problematiku odposlechů. V přílohové části byla provedena komparace českých zpravodajských služeb a ve druhé části byla představena legislativa dokazování v trestním řízení a základní zásady, které se při něm uplatňují. Na to navázal zvláštní případ nasazení odposlechů bez příkazu odposlechu a popis role trestního zákoníku, protože není přípustné využít institut trestněprávního odposlechu pro jakýkoliv trestný čin, ale pouze pro zákonem vymezené úmyslné trestné činy. Třetí část analyzuje novelu z roku 2019, která se významně pokusila o uzákonění využitelnosti zpravodajských informací, získaných některými druhy zpravodajské techniky, ve smyslu jejich předání OČTŘ pro účely důkazu v trestním řízení. Samotné novele časově předcházela nález Ústavního soudu z roku 2008, jenž dodnes výrazně ovlivňuje veřejný diskurz v této věci. Oba tyto dokumenty společně s připomínkami, jež vyvolaly, jsou základem pro závěrečnou část práce, v níž autorka nastiňuje úvahy *de lege ferenda* o možných změnách příslušných zákonů směrem k trestně-procesnímu využití informací, již mají

původce ve zpravodajských službách, pro účely trestního řízení, spolu s jejich možnými riziky.

Jako cíl této práce autorka stanovila analýzu novelizační snahy o uzákonění zpravodajských odposlechů jako důkazů v trestním řízení a důvody jejího nepřijetí se zaměřením na související judikaturu Ústavního soudu a chybějící zákonnou úpravu české rozvědky. Tato problematika je velmi zajímavá a aktuální a v následujících letech by měla doznat výraznějších změn. V případě, že by novela nabyla účinnosti, což se nestalo, by došlo k zintenzivnění spolupráce a (dvou) zpravodajských služeb v oblasti dokazování v trestním řízení. Společně s tímto krokem by došlo k vyčlenění některých pracovníků za účelem posuzování vhodných informací k předání OČTR. Vzhledem k zásadě „need to know“ zpravodajské činnosti uplatňující se také v procesu žádostí o nasazení a analýz zpravodajské techniky by se zřejmě nemohlo jednat o centrální orgán služby a implementace novely do vnitřní organizační struktury by znamenala navýšení personálních požadavků. Na straně orgánů činných v trestním řízení by ani schválení a vyhlášení změn v novele jim neposkytovalo jistotu využití informací pocházejících od zpravodajců jako klíčových důkazů v trestním řízení. Poskytlo by jim však určitý návod, u jak závažné trestné činnosti se o to pokusit, jestliže by hrozilo nebezpečí z prodlení. Bylo by však nezbytné v návaznosti na novelu ošetřit také ochranu utajovaných informací a okruh osob, jež se s nimi budou moci seznamovat, a za jakých podmínek. Vzhledem k vzácnosti aplikace dopadů této části novely by trvalo dlouhou dobu, než by bylo možné relevantně zhodnotit její přínos.

Vzhledem k dynamické situaci v oblasti bezpečnosti a ochrany lidských práv a svobod zachycuje tato závěrečná práce aktuálně platný právní stav. Nesoulad v názorech a závěrech judikatury, odborné veřejnosti, zástupců bezpečnostních sborů i zákonodárců v otázce důkazního užití zpravodajských informací v trestním řízení vede k přesvědčení, že stávající právní úprava není dostatečná ani jasná. A protože diskuze nad možným přiznáním širších pravomocí zpravodajským službám probíhají a probíhat budou (naposledy např. v záležitosti výhradního postavení Vojenského zpravodajství při obraně České republiky

v kyberprostoru) je namístě polemizovat, zda a za jakou cenu propojovat činnost zpravodajských služeb a policie v trestním řízení. Jestliže je hlavním důvodem pro důkazní použití zpravodajských informací hrozba teroristického útoku, efektivnější pro minimalizaci jeho následků může být řešení nástroji a metodami zpravodajství, než primárně stíhání a snaha o odsouzení pachatelů této trestné činnosti. Ačkoliv snaha o uzákonění zpravodajských odposlechů může působit jako zesílení zpravodajských pravomocí, z autorčina pohledu se může jednat o věcné podřízení zpravodajských služeb policii z určitého úhlu pohledu. Autorka věří, že přiznání jakýchkoliv výkonných pravomocí zpravodajským službám by v naší zemi nevedlo k jejich efektivní činnosti a mohlo by poškodit dobré jméno těchto služeb.

Seznam literatury

Monografie

- BAČE, Petr. *Právní rámec a kontrola činnosti zpravodajských služeb v České republice*. Online. Praha, 2022 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: https://theses.cz/id/ouisdo/h_sluzeb_v_Ceske_republice.pdf/. Diplomová práce. Policejní akademie České republiky v Praze, Fakulta bezpečnostního managementu. Vedoucí práce doc. JUDr. Jan KUDRNA, Ph.D.
- BRÁZDA, Tomáš. *Otázka existence výkonných pravomocí zpravodajských služeb*. Online. Brno, 2019 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/eycvcl/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Stanislav Kadečka, Ph.D.
- FRANKOVÁ, Aneta. *Policie ČR - právní úprava, organizace a činnost*. Online. Olomouc, 2011 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/0hg76pl/>. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Vladimír Sládeček, DrSc.
- KRATOCHVÍL, Roman. *Působnost a činnost zpravodajských služeb ČR*. Online. Brno, 2014/2015 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/mph0e/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Jana Jurníková Ph.D.
- KRAUSKOPF, Milan. *Zpravodajské služby České republiky z pohledu de lege lata a de lege ferenda*. Online. Brno, 2016 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/jq8y8/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Stanislav Sedláček Ph.D.
- MAREŠ, Miroslav a VÝBORNÝ, Štěpán. *Militantní demokracie ve střední Evropě*. Politologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013. ISBN 978-80-7325-326-4.
- MICHÁLEK, Luděk. *Kriminální zpravodajství jako nástroj kontroly trestné činnosti a zajišťování vnitřní bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2020. ISBN 978-80-7251-506-6.
- MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7598-725-9.
- MICHÁLEK, Luděk. *Zpravodajství a zpravodajské služby*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-428-2.
- PAVLÍK, Marek; ŠIMKA, Karel; POSTRÁNECKÝ, Josef a POMAHAČ, Richard. *Moderní veřejná správa: zvyšování kvality veřejné správy, dobrá praxe a trendy*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-048-9.

- POKORNÝ, Ladislav. *Základy právní úpravy činnosti zpravodajských služeb*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. ISBN 978-80-7251-242-3.
- RŮŽEK, Jiří. *V labyrintu zpravodajských služeb*. Praha: Šulc - Švarc, 2014. ISBN 978-80-7244-363-5.
- SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. Praha: ASPI, 2005, c2004. ISBN 80-7357-060-2.
- ŠÍN, Zbyněk. *Tvorba práva a její pravidla*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. ISBN 80-244-0191-6.
- ŠIŠLÁK, Stanislav. *Postavení a činnost zpravodajských služeb v České republice (právní aspekty)*. Online. Praha, 2016 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/80843/>. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Jakub Handrlíca, LL.M., Ph.D.
- ŠTEINBACH, Miroslav. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-193-6.
- TVRDÁ, Kateřina. *Vnitřní bezpečnostní sbory a zpravodajské služby ve Střední Evropě*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2018. ISBN: 978-80-7325-465-0.
- ŠTĚPÁNÍK, Pavel. *Zpravodajské služby a jejich úloha v boji proti organizovanému zločinu a terorismu*. Online. Brno, 2011 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/cn2s0/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Stanislav Sedláček PhD.
- VALENTA, Claudia. *Vybrané aspekty odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu*. Online. Plzeň, 2022 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/handle/11025/48377/>. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická. Vedoucí práce JUDr. Bc. Petr Kybic, Ph.D.
- VLČEK, Václav. *Odposlechy telefonních hovorů podle platného českého trestního procesního práva s přihlédnutím k posledním trestněprocesním novelám*. Online. Brno, 2018 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/l9cdp/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc.

Odborné publikace a články

- HANDRLICA, Jakub. 8.3.2012. *Zpravodajské služby*. POKORNÝ Ladislav. *Obrana a strategie Defence & Strategy 1/2012*, strana 79-80, 15.6.2012.
- HAVRÁNEK, Daniel. *Právní rámec spolupráce zpravodajských služeb a Policie České republiky*. *Správní právo*, roč. 2014, č. 3. ISSN 0139-6005.

- POKORNÝ, Ladislav. Jest zvažovati důkazní použití odposlechu pořízeného zpravodajskou službou? In: *Trestní právo /stále/ v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 281-294. ISBN 978-80-210-8921-1.
- POKORNÝ, Ladislav. *Limity důkazního použití zpravodajských informací*. Online. KALVODOVÁ, Věra; FRYŠTÁK, Marek a PROVAZNÍK, Jan. (eds.) Časopis pro právní vědu a praxi, XXIX, 4/2021, s. 741-758. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/CPVP2021-4-2>. [cit. 2023-03-13].
- ZEMAN, Petr. *Co je to zpravodajství? Pokusy o definici pojmu a problémy překladu*. Online. Asociace bývalých spravodajských důstojníků, 2008. Dostupné z: https://www.absd.sk/co_je_zpravodajstvi. [cit. 2023-03-13].

Právní předpisy a legislativní dokumenty

- ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky - znění od 1. 6. 2013. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010–2024 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>.
- ČESKO. Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky - znění od 1. 10. 2021. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010–2024 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>.
- ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky - znění od 28. 6. 2022. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010–2024 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>.
- ČESKO. Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky - znění od 1. 1. 2023. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010–2024 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-153>.
- ČESKO. Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě - znění od 6. 9. 2019. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010–2024 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>.
- ČESKO. Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství - znění od 1. 7. 2021. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010–2024 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>.
- ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) - znění od 1. 1. 2024. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010–2024 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>.
- ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - znění od 1. 7. 2023. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010–2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

- ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti - znění od 1. 1. 2024. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010–2024 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-412>.
- ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti - znění od 1. 1. 2024. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010–2024 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-412>.
- ČESKO. Zákon č. 244/1991 Sb., o Federální bezpečnostní informační službě a o používání zpravodajských prostředků - znění od 1. 7. 1991. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010–2024 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-244>.
- NÁLEZ Ústavního soudu ČR ze dne 29.02.2008, I. ÚS 3038/07–1. In: *nalus.cz* [online databáze]. Ústavní soud, © 2008 [cit. 2024-03-13] Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-3038-07_1.
- *Zákony pro lidi. Důvodová zpráva k Návrhu zákona o Úřadu pro zahraniční styky a informace*. Online. 2016 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/monitor/5817503.htm>.
- Poslanecká sněmovna. *Návrh zákona, kterým se mění zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony*. Důvodová zpráva. Online. 2019 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=642&CT1=0>.

Webové stránky a elektronické zdroje

- POKORNÝ, Ladislav. *Současný systém zpravodajských služeb České republiky*. Online. In: *Bezpečnostní sbory WBS*. 2013, [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: https://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/4-2013/soucasny_system_zpravodajskych_sluzeb_ceske_republiky.pdf.
- Úřad pro zahraniční styky a informace. *Kdo jsme*. Online. 2023 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.uzsi.cz/kdo-jsme.html>.
- Česká justice. *Chovanec se zákonem o ÚZSI tvrdě narazil*. Online. 2016 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2016/05/chovanec-se-zakonom-o-zahranicni-rozvedce-tvrde-narazil/>.
- Česká advokátní komora. *Připomínky ČAK k materiálu s názvem: Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony*. Online. 2019 [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/priloha_1_2019_11.pdf.
- ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Připomínky ČAK k materiálu s názvem: Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve*

- znění pozdějších předpisů a některé další zákony*. Online. 2019 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/priloha_1_2019_11.pdf.
- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Rekodifikace trestního práva procesního*, 2022. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>.
 - Otevřený dopis členům Poslanecké sněmovny České republiky ze dne 8. 3. 2020. Věc: *tisk 642 – vážné průlomky do záruk občanských svobod a právního státu*. Online. 2020 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://iure.org/d/15/tiskova-zprava-navrh-novych-pravomoci-policie-nove-role-zpravodajskych-sluzeb-narazi-na-stopku-pr>.
 - BOHÁČ, Radim a kol. *Legislativní proces (teorie a praxe)*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, s.p.o., 2011.
 - ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Stanovisko České advokátní komory k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony*. Online. 2020 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/01/20/cak-je-proti-aby-zpravodajske-informace-mohly-byt-pouzity-jako-dukaz-v-trestnim-rizeni/>.
 - ČESKO. *Legislativní pravidla vlády ČR*. Online. 2023 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/legislativni-pravidla-vlady-91209/>.
 - ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Připomínky ČAK k materiálu s názvem: Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony*, 2019 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/priloha_1_2019_11.pdf.
 - Wikipedie: Otevřená encyklopedie: *Útvar odhalování korupce a finanční kriminality*. Online. c2024 [citováno 14. 03. 2024]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=%C3%9Atvar_odhalov%C3%A1n%C3%AD_korupce_a_finan%C4%8Dn%C3%AD_kriminality&oldid=23578576.
 - Wikipedie: Otevřená encyklopedie: *Volte Pravý Blok www.cibulka.net*. Online. c2024 [citováno 14. 03. 2024]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/JZD_Slu%C5%A1ovice.
 - Wikipedie: Otevřená encyklopedie: *JZD Slušovice*. Online. c2024 [citováno 14. 03. 2024]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Volte_Prav%C3%BD_Blok_www.cibulka.net&oldid=23665276.
 - NECENZUROVANÉ NOVINY. Online. 2000, roč. 10, č. 05 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.cibulka.net/nnoviny/nn2000/nn0500/obsah/index.htm>.
 - VOZÁROVÁ, Jana. Zlínský deník.cz. *Drsná vražda obchodníka s LTO stále budí hrůzu. Identifikovali jej podle hodinek*. Online. 2022 [cit. 2024-03-15].

Dostupné z: https://zlinsky.denik.cz/zpravy_region/drsna-vrazda-obchodnika-s-lto-stale-budi-hruzu-identifikovali-jej-podle-hodinek.html.

- SPURNÝ, Jaroslav. RESPEKT. *BIS potvrdila, že odhalila korupci na ministerstvu zemědělství, které vedl Toman*. Online. 1995 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/1995/22/chobotnice-na-morave>.
- Euro.cz. *Pán z Lažan*. Online. 2004 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/clanky/pan-z-lazan-801176/>.
- NOHL, Radek a Vojtěch GAVRINĚV. Seznam zprávy. *Zásah na Ministerstvu zemědělství: Policie prověřuje úplatky za 5 milionů*. Online. 2022 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-zasah-na-ministerstvu-zemedelstvi-policie-proveruje-uplatky-za-5-milionu-196500>.
- Novinky.cz. *BIS potvrdila, že odhalila korupci na ministerstvu zemědělství, které vedl Toman*. Online. 2023 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-bis-potvrdila-ze-odhalila-korupci-na-ministerstvu-zemedelstvi-ktere-vedl-toman-40431560>.
- KROUPA, Janek. Seznam zprávy. *BIS zblízka sledovala korupci u ministra, policii zalarmovala, až když končil*. Online. 2023 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-bis-zblizka-sledovala-korupci-u-ministra-policii-zalarmovala-az-kdyz-koncil-231021>.
- HORÁK, Jan. Aktuálně.cz. *Čtvrt milionu v tašce na laptop. Policie rozjela stíhání kvůli Tomanově éře ve vládě*. Online. 2023 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/korupce-tomanova-era-ministerstvo/r~d2ee87440f7311ee82b7ac1f6b220ee8/>.
- BIS. *BIS odhalila v roce 2021 rozsáhlou korupci na ministerstvu zemědělství*. Online. 2023 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/aktuality/bis-odhalila-v-roce-2021-rozsahlou-korupci-na-ministerstvu-zemedelstvi-47099f1e.html>.

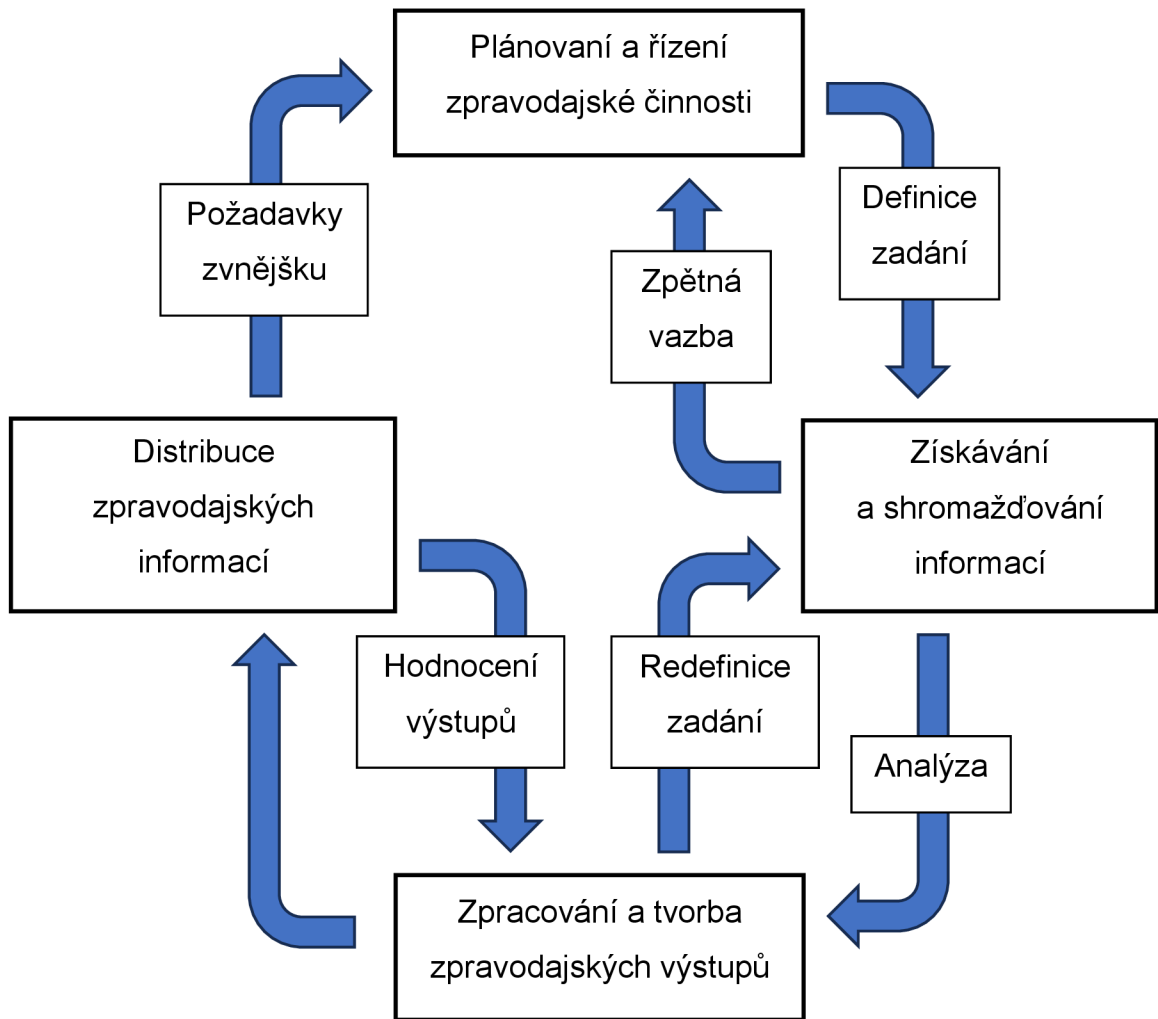
Seznam příloh

Příloha č. 1: Zpravodajský cyklus

Příloha č. 2: Komparace právní úpravy zpravodajských služeb České republiky

Příloha č. 3: Schéma trestního řízení

Příloha č. 1: Zpravodajský cyklus

Příloha č. 2: Komparace českých zpravodajských služeb

	BIS	VZ	ÚZSI
Kategorizace zpravodajské služby	civilní kontrarozvědka	civilní rozvědka	vojenská rozvědka a kontrarozvědka
Zákonná úprava	zákon č. 153/1994 Sb. zákon č. 154/1994 Sb.	zákon č. 153/1994 Sb. zákon č. 289/2005 Sb.	zákon č. 153/1994 Sb.
Jmenování ředitele	vláda po projednání ve výboru PS PČR	ministr obrany se souhlasem vlády po projednání ve výboru PS PČR	ministr vnitra se souhlasem vlády
Odvolení ředitele	vláda	ministr obrany se souhlasem vlády	ministr vnitra se souhlasem vlády
Odpovědnost ředitele	vládě	ministr obrany	ministr vnitra
Parlamentní kontrola	zvláštní kontrolní orgán PS PČR – Stálá komise pro kontrolu činnosti BIS	zvláštní kontrolní orgán PS PČR – Stálá komise pro kontrolu činnosti VZ	zvláštní kontrolní orgán PS PČR – Stálá komise pro kontrolu činnosti ÚZSI
Působnost	zabezpečení informací o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti ČR, o zpravodajských službách cizí moci, o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství, o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy ČR a týkající se organizovaného zločinu a terorismu. Plní další úkoly podle zvláštního zákona či mezinárodní smlouvy.	zabezpečení informací majících původ v zahraničí, důležité pro obranu a bezpečnost ČR, o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany, o záměrech a činnostech namířených proti zabezpečování obrany ČR a ohrožujících utajované skutečnosti v oblasti obrany ČR. Plní další úkoly podle zvláštního zákona či mezinárodní smlouvy.	zabezpečení informací majících původ v zahraničí, důležité pro ochranu a bezpečnost zahraničně politických a ekonomických zájmů ČR. Plní další úkoly podle zvláštního zákona či mezinárodní smlouvy.
Rozpočet	samostatná kapitola státního rozpočtu	součástí rozpočtové kapitoly min. obrany	součástí rozpočtové kapitoly min. vnitra

Oprávnění adresáti a zadavatelé úkolů	prezident ČR, vláda	prezident ČR, vláda	prezident ČR, vláda
Předávání informací	Prostřednictvím ředitele BIS nebo s jeho vědomím	prostřednictvím ministra obrany nebo s jeho vědomím	prostřednictvím ministra vnitra nebo s jeho vědomím
Specifické prostředky získávání informací	zpravodajská technika, sledování osob a věcí, krycí doklady a krycí prostředky, osoby jednající ve prospěch	zpravodajská technika, sledování osob a věcí, krycí doklady a krycí prostředky, osoby jednající ve prospěch	sledování osob a věcí, krycí doklady a krycí prostředky, nástrahová a zabezpečovací technika, osoby jednající ve prospěch

Příloha č. 3: Schéma trestního řízení

